

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΜΕΡΟΣ Β'

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Α' Γυμνασίου (ΜΕΡΟΣ Β')

Ενότητες 6 - 8

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ, ΜΕΡΟΣ Β'

Συγγραφική ομάδα:

Νεκταρία Ιωάννου, Φιλολόγος, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Φιλολόγος, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Νίκη Χριστοδούλου, Φιλολόγος, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Σοφία Δημητρίου, Φιλολόγος, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Συνεργασία:

Σωτήρης Τσέλικας και Ιωάννα Τσιλιγιάννη, Φιλολόγοι, συνεργάτες του Κέντρου
Ελληνικής Γλώσσας

Συντονισμός εργασιών:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων,
Σύνδεσμος Επιθεωρήτρια για τα Αρχαία Ελληνικά

Εποπτεία:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων,
Σύνδεσμος Επιθεωρήτρια για τα Αρχαία Ελληνικά
Πάυλος Δαπόλας, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Ζωή Πολυδώρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Καθηγητής Ιωάννης Καζάζης, Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
Δρ Μαρία Οικονομίδου, Πρώην Πρώτη Λειτουργός Εκπαίδευσης

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Χρύσης Σιαμμάς, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Επιμέλεια έκδοσης:

Μαρίνα Αστρα Ιωάννου, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Συντονισμός έκδοσης:

Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Δειγματική έκδοση: 2017

Δειγματική έκδοση: 2018

Εκτύπωση: Hermes Media Press Ltd

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ISBN: 978-9963-54-159-1

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναπαραγωγή οποιοδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου/διδακτικού υλικού, που καλύπτεται από πνευματικά δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού/ΥΑΠ.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χρήση του αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς, στο πλαίσιο των μαθημάτων στα σχολεία.

Στο εξώφυλλο χρησιμοποιήθηκε ανακυκλωμένο χαρτί σε ποσοστό τουλάχιστον 50%, προερχόμενο από διαχείριση απορριμμάτων χαρτιού. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από υπεύθυνη διαχείριση δασών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
ΕΝΟΤΗΤΑ 6	5
A. ΚΕΙΜΕΝΟ: « <i>Η ομορφιά δεν είναι το παν</i> »	
B. ΛΕΞΕΩΝ ... ΤΑΞΙΔΙ: Παραγωγή και σύνθεση: ρ. <i>μανθάνω, έχω</i>	
Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ: I. Ουσιαστικά Α' κλίσης II. Δεικτική Αντωνυμία	
ΕΝΟΤΗΤΑ 7	17
A. ΚΕΙΜΕΝΟ Α': <i>Άγωγή τῶν νέων ἐν Σπάρτῃ</i>	
B. ΛΕΞΕΩΝ ... ΤΑΞΙΔΙ: Παραγωγή και σύνθεση: ρ. <i>τρέφω, τάττω</i>	
Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ: I. Οριστική Παρατατικού και Αορίστου βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής II. Αύξηση (χρονική, συλλαβική, εσωτερική) III. Οριστική Παρατατικού του ρ. <i>εἶμι</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 8	27
A. ΚΕΙΜΕΝΟ: « <i>Η πίστη του Θωμά</i> »	
B. ΛΕΞΕΩΝ ... ΤΑΞΙΔΙ: Παραγωγή και σύνθεση: <i>ἡ χεῖρ, τῆς χειρὸς</i>	
Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ: Οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής βαρύτονων φωνηεντόληκτων ρημάτων	

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 37

- A. ΚΕΙΜΕΝΟ Α': *Ἀρεταὶ καὶ κακίαι*
- B. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
- Γ. ΚΕΙΜΕΝΟ Β': «*Δημάδου ανέκδοτον*»
- Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 43

- A. ΚΕΙΜΕΝΟ Α': *Οἱ Πέρσαι ἐπὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου*
- B. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
- Γ. ΚΕΙΜΕΝΟ Β': «*Λύκοι καὶ κύνες*»
- Δ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
- Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

ΕΝΟΤΗΤΑ 8 51

- A. ΚΕΙΜΕΝΟ: «*Αποχαιρετιστήρια λόγια του Χριστού*»
- B. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ
- Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
- Δ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ
- Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

Λεξιλόγιο 61

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κῶλα γραφή 63

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

- Α. Κείμενο: «Η ομορφιά δεν είναι το παν»
- Β. Λέξεων... ταξίδι: Παραγωγή και σύνθεση των ρ. *μανθάνω, ἔχω*
- Γ. Γραμματικής... παιχνίδια:
- I. Ουσιαστικά Α' κλίσης
 - II. Δεικτική Αντωνυμία

Α. Κείμενο: Η ομορφιά δεν είναι το παν

Όπως είναι γνωστό, οι μύθοι έχουν πρωταγωνιστές ζώα και εκφράζουν αλληγορικά μια αλήθεια της ζωής, που είναι καθολικά αποδεκτή. Στον πιο κάτω μύθο του Αισώπου εκφράζεται η αλήθεια ότι αγαθά, που δεν εκτιμούν οι άνθρωποι, είναι σπουδαιότερα από αγαθά, που έχουν σε μεγάλη εκτίμηση.

Ἐλαφος εὐμεγέθης ὥρα θέρους διψῶν παραγίνεται ἐπὶ τινα πηγὴν διαυγῆ καὶ βαθεῖαν καὶ πιῶν ὅσον ἤθελεν προσεῖχεν τῇ τοῦ σώματος ιδέα. Καὶ μάλιστα μὲν ἐπήνει τὴν φύσιν τῶν κεράτων ὡς κόσμος εἶη παντὶ τῷ σώματι. Ἐψεγεν δὲ τὴν τῶν σκελῶν λεπτότητα ὡς οὐχ οἶων τε ὄντων φέρειν πᾶν τὸ βᾶρος. Ἐν ᾧ δὲ πρὸς τούτοις ἦν, ὑλακὴ τε κυνῶν αἰφνιδίως ἀκούεται καὶ κυνηγέται πλησίον. Ὁ δὲ πρὸς φυγὴν ὥρμα καὶ μέχρις ὅπου διὰ πεδίου ἐποιεῖτο τὸν δρόμον, ἐσώζετο ὑπὸ τῆς ὠκύτητος τῶν σκελῶν. Ἐπεὶ δὲ εἰς πυκνὴν καὶ δασεῖαν ὕλην ἐνέπεσεν, ἐμπλακέντων αὐτῷ τῶν κεράτων ἐάλω, πείρα μαθὼν ὅτι ἄρα ἄδικος ἦν τῶν ιδίων κριτῆς ψέγων μὲν τὰ σώζοντα, ἐπαινῶν δὲ τὰ προδόντα αὐτόν.

Μύθος του Αισώπου (διασκευή)

Νοηματικές ενότητες του κειμένου

- ❖ Οι πιο κάτω νοηματικές ενότητες θα σας βοηθήσουν να επεξεργαστείτε καλύτερα το κείμενο.
- ❖ Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε. Επεξήγηση των συντομογραφιών θα βρείτε στο Παράρτημα Β', στο τέλος του τευχιδίου.

Ἐλαφος εὐμεγέθης

ὄρα θέρους διψῶν

παραγίνεται ἐπί τινα πηγὴν διαυγῆ

καὶ

βαθεῖαν

μτχ φρ(επιθ)

α-πρότ

καὶ

πιῶν

ὅσον ἤθελεν

προσεῖχεν τῇ τοῦ σώματος ιδέα.

μτχ φρ(επιθ)

ὅσον(αναφ)-πρότ

α-πρότ

Καὶ μάλιστα μὲν ἐπήνει τὴν φύσιν τῶν κεράτων

ὡς κόσμος εἶη παντὶ τῷ σώματι.

Ἐψεγεν δὲ τὴν τῶν σκελῶν λεπτότητα

ὡς οὐχ οἴων τε ὄντων

φέρειν πᾶν τὸ βᾶρος.

α-πρότ

ὡς(αιτ)-πρότ

α-πρότ

μτχ φρ(επιθ)

Ἐν ᾧ δὲ πρὸς τούτοις ἦν,

ύλακὴ τε κυνῶν αἰφνιδίως ἀκούεται

καὶ

κυνηγέται πλησίον.

Ἐν ᾧ(χρον)-πρότ

α-πρότ

Ὁ δὲ πρὸς φυγὴν ὄρμα

καὶ

μέχρις ὅπου διὰ πεδίου ἐποιεῖτο τὸν δρόμον,

ἐσώζετο ὑπὸ τῆς ἀκύτητος τῶν σκελῶν.

Ἐπεὶ δὲ εἰς πυκνὴν

καὶ

δασειᾶν ὕλην ἐνέπεσεν,

ἐμπλακέντων αὐτῷ τῶν κεράτων

ἔάλω,

πεῖρα μαθῶν

ὅτι ἄρα ἄδικος ἦν τῶν ιδίων κριτῆς

ψέγων μὲν τὰ σφζοντα,

ἐπαινῶν δὲ τὰ προδόντα αὐτόν.

α-πρότ

μέχρις ὅπου(αναφ)-πρότ

α-πρότ

Ἐπεὶ(χρον)-πρότ

μτχ φρ(επιθ)

α-πρότ

μτχ φρ(επιθ)

ὅτι(ειδ)-πρότ

μτχ φρ(επιθ) μτχ φρ(επιθ)

μτχ φρ(επιθ) μτχ φρ(επιθ)

Λεξιλόγιο

ᾠρα θέρουσ	σε καιρό καλοκαιριού
παραγίνεται < παραγίγνομαι	φθάνει, έρχεται
τῆ ιδέα < ή ιδέα	στην όψη, στη μορφή
έπῆνει < έπαινῶ	εγκωμιάζε
ώς οὐχ οἴων τε ὄντων < οἴός τέ ειμι	ότι δεν είναι ικανά
πρὸς τούτοις ἦν < πρὸς τούτοις ειμι	ασχολούνταν με αυτά
ή ύλακή	το γάβγισμα
κυνῶν < ό κύων	σκύλων
διὰ πεδίου < τὸ πεδίον	μέσα από την πεδιάδα
έποιεῖτο τὸν δρόμον < ποιοῦμαι τὸν δρόμον	έτρεχε
ὑπὸ τῆς ᾠκύτητος < ή ᾠκύτης	από την ταχύτητα
ύλην < ή ύλη	το δάσος
έάλω < ἀλίσκομαι	συνελήφθη
πειρα < ή πείρα	από το πάθημα

Ασκήσεις κατανόησης και μετάφρασης

1. Να τοποθετήσετε τις λέξεις που σας δίνονται στη σωστή θέση των πιο κάτω προτάσεων του κειμένου:

*ἄδικος, προδόντα, ψέγων, έπαινῶν, διψῶν,
εὐμεγέθης, μαθῶν, ἐνέπεσεν*

Ἐλαφος ᾠρα θέρουσ παραγίνεται ἐπὶ
τινα πηγῆν.

Ἐπεὶ δὲ εἰς πυκνήν καὶ δασεῖαν ὕλην....., ἐμπλακέντων
αὐτῶ τῶν κεράτων έάλω, πείρα ὅτι ἄρα..... ἦν
τῶν ιδίων κριτῆς μὲν τὰ σῶζοντα, δὲ τὰ
..... αὐτόν.

2. «ἐμπλακέντων αὐτῶ τῶν κεράτων»

Ποια μετάφραση της πιο πάνω φράσης θα επιλέγατε και γιατί;

- (α) που μπλέχτηκαν τα κέρατά του
- (β) επειδή μπλέχτηκαν τα κέρατά του
- (γ) για να μπλεχτούν τα κέρατά του

3. Να αντιστοιχίσετε τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου (Α' στήλη) με τη σημασία τους (Β' στήλη). Στη Β' στήλη περισεύει μία λέξη.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	ἐπήνει	α	ορμούσε
2	ἔψεγεν	β	ποδιών
3	σκελῶν	γ	επαινούσε
4	πλησίον	δ	ορμή
5	ῶρμα	ε	κοντά
6	δασεῖαν	στ	κατηγορούσε
		ζ	πυκνόφυλλη

1		2		3		4		5		6	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

Κατανόηση κειμένου

(α) Γιατί τα άσχημα πόδια είχαν μεγαλύτερη σημασία από τα ωραία κέρατα για το ελάφι;

(β) Ποιο είναι το δίδαγμα του πιο πάνω μύθου;

Β. Λέξεων... ταξίδι

❖ Παραγωγή και σύνθεση

α) μαθών < μανθάνω ρίζα μαθ-

1) Να σχηματίσετε απλές και σύνθετες λέξεις στα Νέα Ελληνικά από τη ρίζα του ρ. μανθάνω.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις
π.χ. μαθητεία, μαθητικός	π.χ. εκμάθηση, μαθητολόγιο
.....
.....
.....
.....

2) Να υπογραμμίσετε τη σωστή σημασία που έχει το ρ. μαθαίνω στις πιο κάτω προτάσεις.

i) Ο Κώστας μαθαίνει να παίζει κιθάρα.

- αποκτώ συγκεκριμένες γνώσεις ή δεξιότητες
- απομνημονεύω

ii) Πρέπει να μάθεις όλη την αλήθεια.

- πληροφορούμαι
- αφομοιώνω

iii) Έμαθε το ποίημα απ' έξω.

- συνηθίζω
- αποστηθίζω

iv) Δεν έχω μάθει να ξυπνώ νωρίς.

- συνηθίζω, εξοικειώνομαι
- διδάσκω

v) Η ζωή μου έμαθε πολλά.

- διδάσκω
- εμπεδώνω

3) Ποιες άλλες φράσεις-γνωμικά γνωρίζετε στα Νέα Ελληνικά, στις οποίες χρησιμοποιούνται παράγωγες λέξεις από τη ρίζα του ρ. *μανθάνω*; Να γράψετε τουλάχιστον δύο (2) τέτοιες φράσεις.

π.χ. Το πάθημα γίνεται μάθημα.

β) προσείχεν, < ρ. ἔχω (προς+ἔχω)

1) Στην άσκηση που ακολουθεί όλες οι λέξεις της Α' στήλης είναι παράγωγες από το ρήμα ἔχω. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τη σωστή σημασία στη Β' στήλη. Στη Β' στήλη περισεύει μια σημασία.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	υπεροχή	α	κακή σωματική κατάσταση
2	πολιούχος	β	ανωτερότητα
3	καχεξία	γ	σιωπηλός
4	κατάσχεση	δ	ασταμάτητος
5	εχέμυθος	ε	περιληπτικός
6	συνεχής	στ	εκείνος που κρατά μυστικό
7	περιεκτικός	ζ	προστάτης πόλης
		η	κράτηση

1		2		3		4		5		6		7	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

2) Να επιλέξετε τέσσερις (4) από τις πιο πάνω λέξεις της Α' στήλης και να γράψετε στο τετράδιό σας μια πρόταση για την καθεμιά, στην οποία να φαίνεται καθαρά η σημασία της.

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια

Ι. Ουσιαστικά Α' κλίσης (Γ.Α.Ε., σ. 45 - 48, § 86 - 90)

Μέχρι τώρα μάθαμε τη Β' κλίση ουσιαστικών, η οποία περιλαμβάνει ουσιαστικά *αρσενικού* και *θηλυκού* γένους σε -ος και *ουδετέρου* γένους σε -ον. Μάθαμε, επίσης, για τις πέντε *πτώσεις* των ουσιαστικών, την *ονομαστική*, τη *γενική*, τη *δοτική*, την *αιτιατική* και την *κλητική*, και στους δύο αριθμούς, *ενικό* και *πληθυντικό*.

Μελετήστε τις σχετικές σελίδες της Γ.Α.Ε.. Ας γνωρίσουμε την Α' κλίση ουσιαστικών, η οποία περιλαμβάνει ουσιαστικά μόνο αρσενικού και θηλυκού γένους. Συγκεκριμένα, η Α' κλίση περιλαμβάνει *αρσενικά* σε και σε και *θηλυκά* σε και σε

Ουσιαστικά Α' κλίσης

Αρσενικά	Θηλυκά
↙ ↘ π.χ.	↙ ↘ π.χ.

1. Κλίση ουσιαστικών αρσενικού γένους

Με βάση τις γνώσεις σας από τα Νέα Ελληνικά και με τη βοήθεια της Γραμματικής σας (Γ.Α.Ε., σ. 45, § 86), να συμπληρώσετε τα κενά στον πιο κάτω πίνακα:

Πτώσεις	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	ὁ πολίτ...	οἱ πολίτ...	ὁ ταμί...	οἱ ταμί...
Γενική	τοῦ πολίτ...	τῶν πολιτ...	τοῦ ταμί...	τῶν ταμι...
Δοτική	τῷ πολίτ...	τοῖς πολίτ...	τῷ ταμί...	τοῖς ταμί...
Αιτιατική	τὸν πολίτ...	τούς πολίτ...	τὸν ταμί...	τούς ταμί...
Κλητική	ὦ πολίτ...	ὦ πολίτ...	ὦ ταμί...	ὦ ταμί...

2. Κλίση ουσιαστικών θηλυκού γένους

α) Με βάση τις γνώσεις σας από τα Νέα Ελληνικά και με τη βοήθεια της Γραμματικής σας (Γ.Α.Ε., σ. 46-47, § 86), να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα.

Πτώσεις	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	ή πηγ...	αί πηγ...	ή ώρ...	αί ώρ...
Γενική	τῆς πηγ...	τῶν πηγ...	τῆς ώρ...	τῶν ώρ...
Δοτική	τῇ πηγ...	ταῖς πηγ...	τῇ ώρ...	ταῖς ώρ...
Αιτιατική	τὴν πηγ...	τὰς πηγ...	τὴν ώρ...	τὰς ώρ...
Κλητική	ὦ πηγ...	ὦ πηγ...	ὦ ώρ...	ὦ ώρ...

β) Με τη βοήθεια της Γραμματικής σας να συμπληρώσετε τις καταλήξεις του ουσιαστικού ἡ θάλασσα στον πιο κάτω πίνακα.

Πτώσεις	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	ἡ θάλασσ....	αἱ θάλασσ...
Γενική	τῆς θαλάσσ...	τῶν θαλάσσ...
Δοτική	τῇ θαλάσσ...	ταῖς θαλάσσ...
Αιτιατική	τὴν θάλασσ...	τὰς θαλάσσ...
Κλητική	ὦ θάλασσ...	ὦ θάλασσ...

- Κατά τον ίδιο τρόπο κλίνονται τα: ἡ μᾶζα, ἡ τράπεζα, ἡ δόξα, ἡ μέλισσα, ἡ ἄμυνα κ.ά.

γ) Τι διαπιστώνετε;

- Τα ουσιαστικά Α' κλίσης θηλυκού γένους, που λήγουν σε -α και έχουν πριν από το -α, εκτός από, σχηματίζουν τη γενική σε -ης και τη δοτική σε -ῃ, π.χ. τῆς θαλάσσης, τῇ θαλάσση.
- Ενώ όσα θηλυκά λήγουν σε -α και έχουν πριν από το -α ἡ σχηματίζουν τη γενική σε -ας και τη δοτική σε -α, π.χ. ἡ ὥρα, ἡ ἀλήθεια, ἡ χώρα, ἡ σημαία.

- ❖ Τι παρατηρείτε ως προς τις **καταλήξεις του πληθυντικού**, τόσο στα αρσενικά, όσο και στα θηλυκά της Α' κλίσης;

.....

- ❖ Τι παρατηρείτε ως προς τη **γενική πληθυντικού** των ουσιαστικών της Α' κλίσης σε σχέση με τον τονισμό;

Όλα τα ουσιαστικά της Α' κλίσης στη γενική πληθυντικού τονίζονται στη και παίρνουν

1. Να βάλετε τα ουσιαστικά στην κατάλληλη πτώση.

τοῡ (ὁ νεανίας)	τῆς (ἡ ἄμυνα)
τῆν (ἡ θάλαττα)	οἱ (ὁ πολίτης)
τάς (ἡ αἰχμή)	τῆν (ἡ λίμνη)
τοῖς (ὁ πολίτης)	οἱ (ὁ γυμναστής)
τούς (ὁ δεσπότης)	τοῦ (ποιητής)
τῆς (ἡ μοῖρα)	ταῖς (ἡ ψυχή)

2. Να γράψετε τη γενική, δοτική και αιτιατική ενικού και πληθυντικού αριθμού των ουσιαστικών: ὁ στρατιώτης, ὁ ταμίας, ἡ πολιτεία, ἡ μᾶζα.

Ἐνικός	ὁ στρατιώτης	ὁ ταμίας	ἡ πολιτεία	ἡ μᾶζα
γενική				
δοτική				
αιτιατική				
Πληθυντικός	οἱ στρατιῶται	οἱ ταμίαι	αἱ πολιτεῖαι	αἱ μᾶζαι
γενική				
δοτική				
αιτιατική				

3. α) Να υπογραμμίσετε στο κείμενο της ενότητας τα ουσιαστικά της Α' κλίσης και να τα γράψετε στον ακόλουθο πίνακα, αναγνωρίζοντας το γένος, την πτώση και τον αριθμό τους.

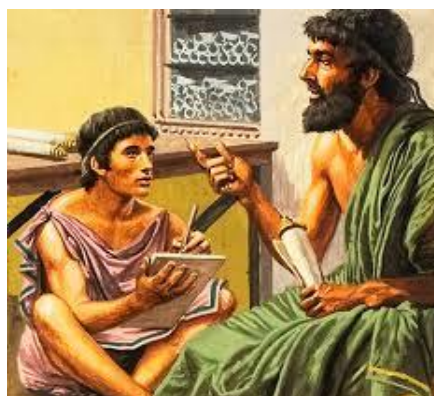
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΓΕΝΟΣ	ΠΤΩΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

β) Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά που βρήκατε στην ίδια πτώση του αντίθετου αριθμού.

.....

.....

.....

Π. Δεικτική Αντωνυμία
οὗτος, αὕτη, τοῦτο (ΓΑΕ, σ. 137, § 224)

1. Να παρατηρήσετε τους υπογραμμισμένους τύπους των πιο κάτω προτάσεων στα Νέα Ελληνικά.

Αυτός ο αγώνας δεν θα σταματήσει.

Αυτοί οι εργάτες δουλεύουν σκληρά.

Αυτή η ομάδα είναι η καλύτερη.

Να διορθώσεις αυτές τις παραγράφους.

Αυτό το παιδί είναι ταλαντούχο.

Αυτά τα βιβλία είναι καλογραμμένα.

❖ Γιατί χρησιμοποιούνται οι υπογραμμισμένες λέξεις στα πιο πάνω παραδείγματα;

2. Να διαβάσετε τις προτάσεις που ακολουθούν.

(α) Ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ ἀγῶν γίνεται.

(β) Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μετ' ἐπιμελείας γράφετε.

(γ) Αἱ ἄμπελοι αὗται ἐφύησαν ἐν τῷ παραδείσῳ.

(δ) Οἱ τόποι οὗτοι χθαμαλοὶ (= χαμηλοὶ) εἰσι.

❖ Τι παρατηρεῖτε ως προς τη χρήση της δεικτικής αντωνυμίας στα Αρχαία Ελληνικά;

(α) Συμφωνεῖ πάντα ως προς το, τον
και την του ουσιαστικού που συνοδεύει.

(β) Το αρσενικό και το ουδέτερο γένος της δεικτικής αντωνυμίας κλίνονται ὅπως τα ουσιαστικά της κλίσης.

(γ) Το θηλυκό γένος της δεικτικής αντωνυμίας κλίνεται ὅπως τα ουσιαστικά της κλίσης.

3. Αφού ανατρέξετε στη *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής* (σ. 137, § 224) και μελετήσετε τη δεικτική αντωνυμία, να κλίνετε τα πιο κάτω ονοματικά σύνολα.

Πτώσεις	Ενικός	Πληθυντικός
ονομαστική	<i>οὗτος ὁ ἄνθρωπος</i>	
γενική		<i>τούτων τῶν ἀνθρώπων</i>
δοτική		
αιτιατική		

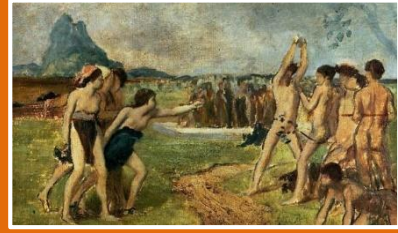
Πτώσεις	Ενικός	Πληθυντικός
ονομαστική	<i>αὕτη ἡ οἰκία</i>	
γενική		
δοτική		<i>ταύταις ταῖς οἰκίαις</i>
αιτιατική		

Πτώσεις	Ενικός	Πληθυντικός
ονομαστική	<i>τοῦτο τὸ δῶρον</i>	
γενική		
δοτική		
αιτιατική		<i>ταῦτα τὰ δῶρα</i>

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

A. Κείμενο: *Άγωγή τῶν νέων ἐν Σπάρτῃ*

B. Λέξεων... ταξίδι: Παραγωγή και σύνθεση των ρ. *τρέφω, τάττω*

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια:

I. Οριστική Παρατατικού και Αορίστου

βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής

II. Αύξηση (χρονική, συλλαβική, εσωτερική)

III. Οριστική Παρατατικού του ρ. *είμι*

A. Κείμενο: *Άγωγή τῶν νέων ἐν Σπάρτῃ*

Η ζωή στην αρχαία Σπάρτη πήρε μορφή διαφορετική από τη ζωή σε όλες τις άλλες πόλεις της αρχαίας Ελλάδας. Αιτία ήταν οι διαφορετικές δομές της κοινωνίας. Οι Δωριείς Σπαρτιάτες υπέταξαν τους προηγούμενους Αχαιούς κατοίκους και τους μετέβαλαν σε δούλους εἰλωτες. Υπέταξαν και τους γειτονικούς Δωριείς Μεσσήνιους. Το αποτελεσματικό σύστημα διοίκησης σε αυτό το καθεστώς ήταν το ολιγαρχικό. Φοβούμενοι διαρκώς επανάσταση των καταπιεσμένων, οι Σπαρτιάτες έγιναν οι ίδιοι θύματα της ανελεύθερης συμπεριφοράς τους. Μέσα σε αυτό το καταπιεστικό κλίμα οργανώθηκε και η παιδεία στην αρχαία Σπάρτη.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπαίδευσαν οὐδ' ἔτρεφον τοὺς παῖδας, ὡς ἐβούλοντο. Ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους κατὰ τοὺς Λυκούργου νόμους ἡ πόλις παρελάμβανε τὰ τέκνα τῶν Σπαρτιατῶν καὶ κατελόχιζεν αὐτὰ εἰς ἀγέλας. Ἔταττε δ' αὐτοῖς ἄρχοντα τὸν διαφέροντα τῇ φρονήσει καὶ τὸν θυμοειδῆ ἐν τῇ μάχῃ. Πρὸς τοῦτον οἱ νέοι ἀπέβλεπον αἰεὶ καὶ προθύμως ἔπραττον τὰ ὑπ' αὐτοῦ παραγγελόμενα. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι τοῖς παιδίοις παίζουσιν ἐπέβλεπον. Γράμματα δ' ὀλίγα ἐδίδασκον τοὺς νέους, ὅσα ἢ χρεια ἐπέβαλλεν αὐτοῖς· ἢ δ' ἄλλη παιδεία ἐγίγνετο πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς.

Γεώργιος Ν. Ζούκης, *Αναγνωστικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης*

► Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σάς δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Οί Λακεδαιμόνιοι	<u>οὐκ ἐπαίδευον</u>	α-πρότ
	<u>οὐδ' ἔτρεφον</u> τοὺς παῖδας,	α-πρότ
	ὡς ἐβούλοντο.	ὡς(αναφ)-πρότ
Ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους		
κατὰ τοὺς Λυκούργου νόμους		
ἡ πόλις	<u>παρελάμβανε</u> τὰ τέκνα τῶν Σπαρτιατῶν	α-πρότ
καὶ		
	<u>κατελόχιζεν</u> αὐτὰ εἰς ἀγέλας.	α-πρότ
<u>Ἔταττε</u> δ' αὐτοῖς ἄρχοντα		α-πρότ
	τὸν διαφέροντα τῇ φρονήσει	μτχ φρ(επιθ)
	καὶ	
	τὸν θυμοειδῆ ἐν τῇ μάχῃ.	
Πρὸς τοῦτον οἱ νέοι	<u>ἀπέβλεπον</u> αἰεὶ	α-πρότ
καὶ		
προθύμως	<u>ἔπραττον</u>	α-πρότ
	τὰ ὑπ' αὐτοῦ παραγγελλόμενα.	μτχ φρ(επιθ)
Οἱ δὲ πρεσβύτεροι		
τοῖς παιδίοις	παίζουσιν <u>ἐπέβλεπον</u> .	μτχ φρ(επιθ), α-πρότ
Γράμματα δ' ὀλίγα	<u>ἐδίδασκον</u> τοὺς νέους,	α-πρότ
ὅσα ἢ χρεῖα	ἐπέβαλλεν αὐτοῖς·	ὅσα(αναφ)-πρότ
ἢ δ' ἄλλη παιδεία	<u>ἐγίνετο</u> πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς.	α-πρότ

Λεξιλόγιο:

ἐβούλοντο < βούλομαι

κατελόχιζεν < καταλοχίζω

ἔταττε < τάττω

τῇ φρονήσει < ἡ φρόνησις

ὁ θυμοειδῆς

ἀπέβλεπον < ἀποβλέπω

οἱ πρεσβύτεροι < ὁ πρεσβύτερος

ἡ χρεῖα

τὸ ἄρχεσθαι < ἄρχομαι

ἠθέλαν, ἐπιθυμούσαν

διαιρούσε σε λόχους, διαμοίραζε

διόριζε

στη γνώση, στη σύνεση

ο ορμητικός, ο τολμηρός

στήριζαν τις ἐλπίδες τους

οι γεροντότεροι, οι μεγαλύτεροι

ἡ ἀνάγκη

το να υποτάσσονται

Ασκήσεις κατανόησης – μετάφρασης

1. Να σημειώσετε δίπλα από κάθε πρόταση αν είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το κείμενο.

	Σ ή Λ;
(α) Οί Λακεδαιμόνιοι ἐπαίδευον τοὺς παῖδας ὡς ἐβούλοντο.	
(β) Ἡ πόλις ἐπαίδευε τὰ τέκνα.	
(γ) Ὁ θυμοειδὴς ἐν τῇ μάχῃ ἐτάττετο ἄρχων.	
(δ) Οἱ νέοι οὐκ ἔπραττον τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος παραγγελόμενα.	
(ε) Οἱ πρεσβύτεροι ἐδίδασκον τοὺς νέους.	
(στ) Οἱ νέοι ὀλίγα γράμματα ἐμάνθανον.	

2. Ποια σημασία έχει ο σύνδεσμος ὡς στη φράση του κειμένου «ὡς ἐβούλοντο»;

- (α) όταν ήθελαν
- (β) όπως ήθελαν
- (γ) επειδή ήθελαν
- (δ) ότι ήθελαν

3. Ποια μετάφραση της φράσης «ὅσα ἢ χρεια ἐπέβαλλεν αὐτοῖς» προτιμάτε και γιατί;

- (α) ὅσα ἡ ἀνάγκη ἐπέβαλλε σ' αὐτούς
- (β) ὅσα χρειάζονταν
- (γ) ὅσα ἦταν ἀναγκαία γι' αὐτούς
- (δ) ὅσα ἐπρεπε

Κατανόηση κειμένου

- α) Ποιος ἦταν υπεύθυνος για την αγωγή των νέων στην αρχαία Σπάρτη;
- β) Ποιος επιλεγόταν ως αρχηγός των παιδιών;
- γ) Ποῦ φοιτῶσιν οἱ παῖδες;
- δ) Τι ἦταν πιο σημαντικό στην εκπαίδευση των παιδιών και τι σκοπό είχε;

B. Λέξεων... ταξίδι

Μην ξεχνάτε να χρησιμοποιείτε:

- ✓ το «Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής Γλώσσας» του Ιδρύματος Μ. Τριανταφυλλίδη, ψηφιοποιημένο από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- ✓ το «Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής» των H. Liddell & R. Scott (μεταφρασμένο στα νέα ελληνικά), αναθεωρημένο και ψηφιοποιημένο από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

1. τρέφω (= διατρέφω, ανατρέφω, μεγαλώνω κάποιον)

Να σχηματίσετε απλές και σύνθετες λέξεις στα Νέα Ελληνικά από τη ρίζα του ρ. τρέφω.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις
τροφός, τροφή	διατροφή, ανατροφή
.....
.....
.....
.....

2. έταπτε < ρ. τάπτω, τάσσω, ρ. ταγ- (= παρατάσσω, διατάσσω, τοποθετώ)

α) Να σχηματίσετε απλές και σύνθετες λέξεις στα Νέα Ελληνικά από τη ρίζα του ρ. τάπτω, τάσσω.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις
π.χ. τάγμα, ταξίδι	π.χ. αρχισυντάκτης, ταξινόμηση
.....
.....
.....
.....

β) Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων που ακολουθούν με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που είναι στο πλαίσιο. Μία από τις λέξεις περισσεύει.

τακτοποιώ, αντιτάσσω, μετάταξη, κατατακτήριος, ένταξη, έκτακτος

ι) Η της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση έγινε το 2004.

ii) Στην εχθρική επίθεση οι στρατιωτικές μας δυνάμεις
ισχυρή αντίσταση.

iii) Ο διευθυντής της εταιρείας συγκάλεσε τους μετόχους σε
..... συνέλευση.

iv) Πότε θα αποφασίσεις να το δωμάτιό σου;

v) Η υπηρεσία θα προβεί σε υπαλλήλων από διάφορα
υπουργεία.

γ) Να επιλέξετε τέσσερις (4) απλές ή σύνθετες λέξεις από τη ρίζα του ρ.
τάττω, τάσσω και να γράψετε μια πρόταση για την καθεμιά.

.....
.....
.....
.....
.....

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια

I. Οριστική Παρατατικού και Αορίστου βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής

1. Να παρατηρήσετε τα ρήματα, που υπάρχουν στο κείμενο, και να
απαντήσετε στις ερωτήσεις, που ακολουθούν:

*ἐπαίδεον, ἔτρεφον, παρελάμβανε, κατελόχιζεν, ἔταττε, ἀπέβλεπον,
ἔπραττον, ἐπέβλεπον, ἐδίδασκον, ἐπέβαλλεν*

α) Έχοντας υπόψη το α' πρόσωπο ενικού Ενεστώτα, σε ποια φωνή
βρίσκονται τα ρήματα;

β) Σε ποια χρονική βαθμίδα ανήκουν (παρόν – παρελθόν – μέλλον);
.....

γ) Τι παρατηρείτε σχετικά με τη διάρκεια της ενέργειας που εκφράζουν;
.....

δ) Όπως και στα Νέα Ελληνικά ο χρόνος, που ανήκει στο παρελθόν και
παρουσιάζει την ενέργεια του ρήματος με διάρκεια, είναι ο

ε) Από ποιο στοιχείο του σχηματισμού του ρήματος φαίνεται η χρονική βαθμίδα;

ἔ - λυ - ον

.....

στ) Να γράψετε το **ρ. γράφω** σε όλα τα πρόσωπα της **οριστικής Παρατατικού** στα **Νέα Ελληνικά** και στη συνέχεια να γράψετε τον **Παρατατικό** στα **Αρχαία Ελληνικά**. Η κλίση του ρήματος στα Νέα Ελληνικά θα σας βοηθήσει. Συμβουλευθείτε και τη *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής*, σελ. 164.

Παρατατικός			
Εμείς λέμε		Οί ἀρχαῖοι ἔλεγον	
εγώ	ἔγραφα	ἐγὼ	ἔγραφον
εσύ	σὺ
αυτός	οὗτος
εμείς	ἡμεῖς
εσείς	ὕμεῖς
αυτοί	οὗτοι

2. Να γράψετε το **ρ. γράφω** σε όλα τα πρόσωπα της **οριστικής Αόριστου** στα **Νέα Ελληνικά** και στη συνέχεια να γράψετε τον **Αόριστο** στα **Αρχαία Ελληνικά**. Η κλίση του ρήματος στα Νέα Ελληνικά θα σας βοηθήσει. Συμβουλευθείτε και τη *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής*, σελ. 164.

Αόριστος			
Εμείς λέμε		Οί ἀρχαῖοι ἔλεγον	
εγώ	ἔγραψα	ἐγὼ	ἔγραψα
εσύ	σὺ
αυτός	οὗτος
εμείς	ἡμεῖς
εσείς	ὕμεῖς
αυτοί	οὗτοι

II. Αύξηση (χρονική, συλλαβική, εσωτερική)

Να διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο που ακολουθεί και να υπογραμμίσετε τα ρήματα (εξαιρούνται τα έντονα γραμμένα ρήματα):

Ίβυκος ὁ ποιητής

Ίβυκος ὁ ποιητής μετ' ἄλλων ἑταίρων εἰς Ἰταλίαν ἦλθεν. Ἐνταῦθα ἰκανὸν χρόνον διέτριψαν, χρήματα ἰκανὰ συνέλεξαν. Μετ' οὐ πολὺ Ίβυκος τοὺς ἑταίρους πάλιν ἤθροισε καὶ εἶπεν αὐτοῖς: «Ἐγώ, ὦ ἑταῖροι, ἰκανοὺς νέους ἐπαίδευσα, ὑμεῖς δ' ἰκανὸν ἀργύριον συνελέξατε καὶ πρὸς τοὺς γονέας ἐπέμψατε.»

Γεώργιος Ν. Ζούκης, Ἀναγνωστικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης

Ο Ίβυκος ήταν λυρικός ποιητής, που έζησε τον 6^ο αιώνα π.Χ. Έδρασε στην αυλή του τυράννου της Σάμου Πολυκράτη. Η παράδοση λέει ότι σκοτώθηκε σε έρημο τόπο από ληστές. Μόνοι μάρτυρες στο έγκλημα ήταν ένα σμήνος γερανοί που πετούσαν πάνω από τη σκηνή. Όταν, λίγο αργότερα, οι ίδιοι γερανοί πέταξαν πάνω από το θέατρο της Κορίνθου, ο ένας ληστής είπε στον άλλο «*ἴδε, αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι*» («δες, οι υπερασπιστές του Ιβύκου»). Έτσι, προδόθηκαν, συνελήφθησαν και οδηγήθηκαν στο δικαστήριο. Από τότε, η φράση «*αἱ Ἰβύκου γέρανοι*» έμεινε παροιμιώδης για την αποκάλυψη εγκλημάτων μετά από θεϊκή παρέμβαση.

α) Να μεταφέρετε τα ρήματα του πιο πάνω κειμένου στο α' πρόσωπο ενικού του Ενεστώτα.

	Ενεστώτας (α' πρόσωπο ενικού)
διέτριψαν	διατρίβω
συνέλεξαν	
ἤθροισε	
ἐπαίδευσα	
ἐπέμψατε	

β) Κατά τη μετατροπή των πιο πάνω ρημάτων στον Ενεστώτα, παρατηρούμε κάποιες αλλαγές ως προς την αύξηση.

I

Τι παρατηρείτε στους τύπους *ἐπαίδευσα* και *ἐπέμψατε*

- Ως προς τον αριθμό των συλλαβών τους; (τα ρήματα στον Ενεστώτα είναι παιδεύω και πέμπω)
- Ως προς τη θέση της αύξησης;
- Με ποιο γράμμα δηλώνεται η αύξηση;

Αυτή η αύξηση ονομάζεται **συλλαβική**.

II

Τι παρατηρείτε στον τύπο *ἤθροισε*

- i) Ως προς τον **αριθμό** των συλλαβών; (το ρήμα στον Ενεστώτα είναι *ἄθροίζω*)
- ii) Ως προς τη **θέση** της αύξησης;
- iii) Ποια **αλλαγή** παρατηρείτε;

Αυτή η αύξηση ονομάζεται **χρονική**.

Με βάση τα πιο κάτω παραδείγματα, να σημειώσετε στον πίνακα τις αλλαγές που παρατηρείτε, όταν το ρήμα παίρνει **χρονική αύξηση**:

Παραδείγματα	Μετατροπή
ἀγοράζω - ἤγόραζον	α → η
αὐξάνω - ἠϋξάνον	αυ →
ἐρίζω - ἤριζον (τσακώνομαι)	ε →
ἐλαύνω - ἤλαυνον	ε →
εὐρίσκω - ἠύρισκον	ευ →
αἰχμαλωτίζω - ἤχμαλώτιζον	αι →
εἰκάζω - ἤκαζον	ει →
ὀνομάζω - ὠνόμαζον	ο →
οἰκτίρω - ὤκτιρον	οι →
ἰκετεύω - ἰκέτευον	ϊ → ἰ
ὕβριζω - ὕβριζον	ῦ → ὕ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: → Τα ρήματα που αρχίζουν από, μετατρέπουν το βραχύχρονο στο αντίστοιχο

III

Ως προς τους τύπους *συνέλεξαν* και *διέτριψαν*

Ποια είναι η **αύξηση** και πού βρίσκεται; (τα ρήματα στον Ενεστώτα είναι *συνλλέγω* και *διατριβώ*)

Αυτή η αύξηση ονομάζεται **εσωτερική**.

*** Το ίδιο γίνεται και στα Νέα Ελληνικά στην περίπτωση, που η αύξηση αυτή τονίζεται, π.χ. *εγκρίνω* - *ενέκρινα* αλλά *εγκρίναμε*, *εκθέτω* - *εξέθετα* αλλά *εκθέτατε*, *εκφράζω* - *εξέφραξα* αλλά *εκφράζατε*.

Τα ρήματα στον Αόριστο, εκτός από την αύξηση, παίρνουν και τον χρονικό χαρακτήρα -σ-, π.χ. λύω - ἔ-λυ-σ-α.

Σημαντική υπενθύμιση!

Όταν συναντηθεί ο **χρονικός χαρακτήρας -σ-** του **Αορίστου** με **άφωνο σύμφωνο** (κ, γ, χ - π, β, φ - τ, δ, θ), τότε συμβαίνουν οι μεταβολές, που έχετε συναντήσει κατά τον σχηματισμό του Μέλλοντα στην Ενότητα 2, π.χ. διώκω - διώξω - ἐδίωξα (ἐ-δίωκ-σ-α), γράφω - γράψω - ἔγραψα (ἔ-γραφ-σ-α), πείθω - πείσω - ἔπεισα (ἔ-πειθ-σ-α).

1. Με βάση τις μέχρι τώρα γνώσεις σας και με τη βοήθεια των προηγούμενων ασκήσεων, να σχηματίσετε τους τύπους του Παρατατικού και Αορίστου των πιο κάτω ρημάτων (στο πρόσωπο και στον αριθμό που σας δίνεται).

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος
κελεύω		
ύβριζει		
ἐκπλήττεις		
ὀρύττεις (= σκάβεις)		
ίκετεύουσι		
συλλέγει (σὺν + λέγω)		
αἰχμαλωτίζομεν		
ὀρίζουσι		
ἀναγκάζει		

2. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις, τοποθετώντας τα ρήματα που είναι στην παρένθεση στον Παρατατικό και Αόριστο.

(α) Οἱ ἄνδρες οὗτοι/..... τὸν ἐν Δελφοῖς θησαυρὸν (φυλάττω).

(β) Ἀθηναῖοι πρέσβεις τοῖς Λακεδαιμονίοις...../..... (πέμπω).

(γ) Τῶν Σειρήνων προσδεδεμένος Ὀδυσσεὺς τῷ στύλῳ (= στο κατάρτι)/.....(ἀκούω).

(δ) Θουκυδίδης Ἀθηναῖος...../..... (συγγράφω) τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων.

III. Οριστική Παρατατικού του ρ. εἰμί (Γ.Α.Ε., σ. 162, §275)

1. Να καταγράψετε, με βάση τις ακόλουθες προτάσεις, τα πρόσωπα της οριστικής Παρατατικού του ρ. εἰμί στον διπλανό πίνακα.

- Ἀριστείδης ἦν δίκαιος.
- Ὑμεῖς ἦτε ἀχείρωτοι (=ἀνίκητος) τοῖς ἐχθροῖς.
- Ἐγὼ ἦν ὀπλίτης ἐν τῷ πολέμῳ.
- Ἦσθα μεγαλοφρονέστερος τοῦ ἐχθροῦ.
- Ἦμεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκείνῃ τὴν ἡμέραν.
- Οἱ ἐθελονταὶ ἦσαν γενναῖοι.

Εμεῖς λέμε		Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον	
<i>εγὼ</i>	<i>ἤμουν</i>	<i>ἐγὼ</i>
<i>εσύ</i>	<i>ἤσουν</i>	<i>σύ</i>
<i>αυτός</i>	<i>ἦταν</i>	<i>οὗτος</i>
<i>εμεῖς</i>	<i>ἤμαστε</i>	<i>ἡμεῖς</i>
<i>εσεῖς</i>	<i>ἤσαστε</i>	<i>ὕμεῖς</i>
<i>αυτοί</i>	<i>ἦταν</i>	<i>οὗτοι</i>

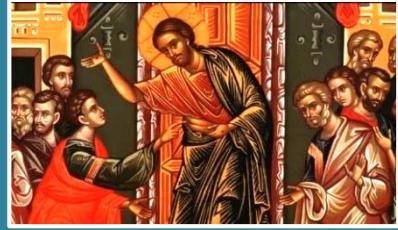
2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τον κατάλληλο τύπο του ρ. εἰμί στον Παρατατικό.

- (α) Ὑμεῖς φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων
- (β) Ὁ Δημοσθένης μέγας ρήτωρ καὶ σοφιστὴς
- (γ) Ἄπαντες γινώσκουσιν ὅτι ἡμεῖς οὐκ πολέμιοι ὑμῶν.
- (δ) Σωκράτης λέγει ὅτι σύ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.
- (ε) Αἱ ἐλπίδες τῆς σωτηρίας καὶ πολλαὶ καὶ μεγάλαι.

3. Να μεταφέρετε το ρήμα εἰμί των πιο κάτω προτάσεων στον Παρατατικό.

- (α) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ σταδίῳ εἰσὶ.
- (β) Ἡμεῖς ἐσόμεθα ἐν τῷ οἴκῳ.
- (γ) Σὺ εἶ στρατηγός.
- (δ) Ὑμεῖς ἔσεσθε ἐπιμελεῖς μαθηταί.
- (ε) Ἐγὼ ἔσομαι φίλος καὶ σύμμαχος.
- (στ) Ἀριστείδης δίκαιός ἐστι.

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Α. Κείμενο: «Η πίστη του Θωμά»

Β. Λέξεων... ταξίδι: Παραγωγή και σύνθεση (ή χείρ, τῆς χειρός)

Γ. Γραμματικής... παιχνίδια: Οριστική Παρακειμένου και Υπερδυντελικού ενεργητικής φωνής βαρύτονων φωνηεντόληκτων ρημάτων

Α. Κείμενο: «Η πίστη του Θωμά»

Ο Θωμάς, ένας από τους μαθητές του Χριστού, δεν ήταν μαζί με τους υπόλοιπους μαθητές, όταν για πρώτη φορά εμφανίστηκε ο Χριστός σε αυτούς μετά την ανάστασή Του. Γι' αυτό έλεγε πως, αν δεν έβαζε το δάχτυλό του «στα σημάδια από τα καρφιά» («εις τὸν τύπον τῶν ἥλων»), δεν θα πίστευε πως ο Χριστός αναστήθηκε. Τότε, συνέβη το ακόλουθο περιστατικό που παρουσιάζεται στο Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτῶ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἑώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, Κεφάλαιο Κ', 26-29

Λεξιλόγιο

ἔσω	μέσα στο σπίτι
τῶν θυρῶν κεκλεισμένων (<κλείω-κλείομαι)	ενώ ήταν κλειστές οι πόρτες
ἔστη (< ἴστημι)	στάθηκε
ἑώρακας (<ὄρῶ)	έχεις δει
μακάριοι	καλότυχοι, ευτυχισμένοι, μακάριοι

➤ Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σάς δίνονται στην επόμενη σελίδα. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτῶ πάλιν ἤσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν.	α-πρότ
<u>Ἔρχεται</u> ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων,	α-πρότ μτχ φρ(επιρ)
καὶ <u>ἔστη</u> εἰς τὸ μέσον	α-πρότ
καὶ <u>εἶπεν</u> εἰρήνη ὑμῖν.	α-πρότ α-πρότ
Εἶτα <u>λέγει</u> τῷ Θωμᾶ· <u>φέρε</u> τὸν δάκτυλόν σου ὧδε	α-πρότ α-πρότ
καὶ <u>ἶδε</u> τὰς χεῖράς μου,	α-πρότ
καὶ <u>φέρε</u> τὴν χεῖρά σου	α-πρότ
καὶ <u>βάλε</u> εἰς τὴν πλευράν μου,	α-πρότ
καὶ <u>μὴ γίνου</u> ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.	α-πρότ
Καὶ ἀπεκρίθη Θωμᾶς	α-πρότ
καὶ <u>εἶπεν</u> αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου.	α-πρότ α-πρότ
<u>Λέγει</u> αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἑώρακάς με, <u>πεπίστευκας</u> ·	α-πρότ ὅτι(αιτ)-πρότ α-πρότ
μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.	α-πρότ μτχ φρ(επιθ) μτχ φρ(επιθ)

Κατανόηση κειμένου

- ❖ Να εξηγήσετε πώς πείστηκε τελικά ο Θωμάς ότι ο Χριστός αναστήθηκε.

Άσκηση κατανόησης – μετάφρασης

Να σημειώσετε δίπλα από κάθε πρόταση αν είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το κείμενο.

	Σ ή Λ;
(α) Οί του Ἰησοῦ μαθηταὶ εἶδον τὸν Διδάσκαλον αὐτῶν ἐν τῷ ἐλαιῶνι.	
(β) Ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν θυρῶν κεκλεισμένων.	
(γ) Ὁ Θωμᾶς ἔβαλεν τὸν δάκτυλόν του εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων.	

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

- ❖ Παραγωγή και σύνθεση

ἡ χεῖρ, τῆς χειρὸς

1. (α) Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που είναι στο πλαίσιο. Μια λέξη περισσεύει.

επιχείρημα, χειρουργικός, διαχείριση, εγχείρημα,
χειρονομία, χειρωνακτικός

(α) Ο ταμίας αναλαμβάνει τη των χρημάτων του τμήματος.

(β) Η πράξη του χαρακτηρίστηκε ως παράτολμο

(γ) Τα του δικηγόρου ήταν πολύ πειστικά.

(δ) Αρκετοί κάτοικοι των πόλεων δεν ασχολούνται με εργασίες.

(ε) Η απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων θεωρήθηκε ως καλής θέλησης.

(β) Να καταγράψετε (με τη βοήθεια του Λεξικού) δέκα (10) πρόσθετες σύνθετες λέξεις στα Νέα Ελληνικά από το ουσιαστικό ἡ χεῖρ.

.....
.....

2. Να αντιστοιχίσετε τις εκφράσεις της Α' στήλης με τη σημασία τους στη Β' στήλη. Μια έκφραση στην Α' στήλη περισσεύει.

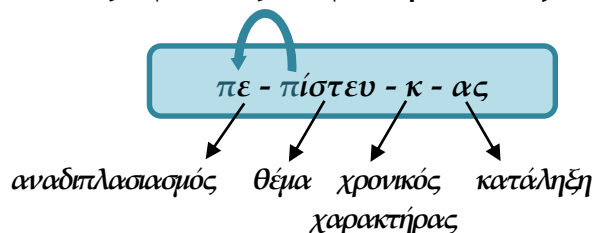
Α' στήλη		Β' στήλη	
1	λύνω τα χέρια κάποιου	α	έχω τον έλεγχο της κατάστασης
2	έχω το πάνω χέρι	β	είμαι επιδέξιος
3	λέω κάτι με το χέρι στην καρδιά	γ	βγάζω κάποιον από τη δύσκολη θέση
4	δένω τα χέρια κάποιου	δ	έχω στοιχεία εναντίον κάποιου
5	έρχομαι στα χέρια με κάποιον	ε	λέω κάτι με ειλικρίνεια
6	πιάνουν τα χέρια μου	στ	εμποδίζω κάποιον να ενεργήσει
7	κρατώ κάποιον στο χέρι		

1		2		3		4		5		6		7	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

✚ Οριστική Παρακειμένου και Υπερσυντελικού βαρύτονων φωνηεντόληκτων ρημάτων ενεργητικής φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 166, §277)

1. Με αφορμή τον τύπο «*πεπίστευκας*» του Κειμένου, ας παρατηρήσουμε πώς σχηματίζεται η οριστική Παρακειμένου ε.φ.

Το *πε-* που σχηματίζεται με την επανάληψη του **πρώτου συμφώνου του ρήματος πιστεύω** μαζί με ένα *ε* είναι χαρακτηριστικό στοιχείο του Παρακειμένου και του Υπερσυντελικού στα Αρχαία Ελληνικά. Αυτό το φαινόμενο ονομάζεται **αναδιπλασιασμός**.

☞ Είδη αναδιπλασιασμού (Γ.Α.Ε., σ. 158-160, § 270-272):

Ι. Η επανάληψη του αρχικού συμφώνου + ε

(α) Όταν το ρήμα αρχίζει από σύμφωνο εκτός του *ρ*.

λύω → λέ-λυκα

κινδυνεύω → κε-κινδύνευκα

(β) Όταν το ρήμα αρχίζει από *χ, φ, θ* (δασέα σύμφωνα), τα οποία τρέπονται σε *κ, π, τ* (ψιλά).

χ → *κ*, π.χ. χορεύω → κε-χόρευκα

φ → *π*, π.χ. φυτεύω → πε-φύτευκα

θ → *τ*, π.χ. θεραπεύω → τε-θεράπευκα

(γ) Όταν το ρήμα αρχίζει από δύο σύμφωνα, εκ των οποίων το πρώτο είναι άφωνο (κ, γ, π, β, τ, δ) και το δεύτερο υγρό ή ένρινο (μ, ν, λ, ρ).

κλείω → κέ-κλεικα

κρούω → κέ-κρουκα

II. Η συλλαβική αύξηση

(α) Όταν το ρήμα αρχίζει από διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ).

ζωμεύω (= μαγειρεύω) → έ-ζώμευκα

ψαύω (=αγγίζω) → έ-ψαυκα

(β) Όταν το ρήμα αρχίζει από ρ.

ράστωνεύω (=τεμπελιάζω) → έ-ρραστώνευκα

(γ) Όταν το ρήμα αρχίζει από δύο ή τρία σύμφωνα, από τα οποία το πρώτο δεν είναι άφωνο (π, β, φ, τ, δ, θ, κ, γ, χ) και το δεύτερο δεν είναι υγρό ή ένρινο (μ, ν, λ, ρ).

στρατεύω → έ-στράτευκα

III. Η χρονική αύξηση

Όταν το ρήμα αρχίζει από φωνήεν ή δίφθογγο.

άλητεύω (=λέω την αλήθεια) → ήλήθευκα

ίδρύω → ι̣-δρυκα

Σημαντική διευκρίνιση!

☞ Όταν το ρήμα είναι σύνθετο με πρόθεση, ο αναδιπλασιασμός μπαίνει μετά την πρόθεση, π.χ. ἀπολύω → ἀπο-λέ-λυκα

2. Να διαβάσετε προσεκτικά τις πιο κάτω προτάσεις και να καταγράψετε με τη σειρά όλα τα πρόσωπα της οριστικής Παρακειμένου ε.φ. του ρ. παιδεύω.

Ἡμεῖς πεπαιδευκαμεν οὐ μόνον τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους.

Πάντας πεπαίδευκε Ὅμηρος, ὁ τοῦ Τρωϊκοῦ ἔργου ὑμνητῆς.

Ὡ φίλε, ἀξίως τῆς πόλεως τὸν σὸν υἱὸν πεπαίδευκας.

Οἱ παιδοτρίβαι τοὺς παῖδας πεπαιδευκασιν.

Υμεῖς τοὺς νέους πεπαιδευκατε.

Πεπαίδευκα ὑμᾶς ἐν τῷ Λυκείῳ.

Παρακείμενος ε.φ.		
ἐγώ	πεπαίδευ	κα
σὺ		
οὗτος		
ἡμεῖς		
ὑμεῖς		
οὗτοι		

3. Να συμπληρώσετε την κλίση του ρ. βασιλεύω σε όλα τα πρόσωπα της οριστικής Παρακειμένου στα Νέα και στα Αρχαία Ελληνικά.

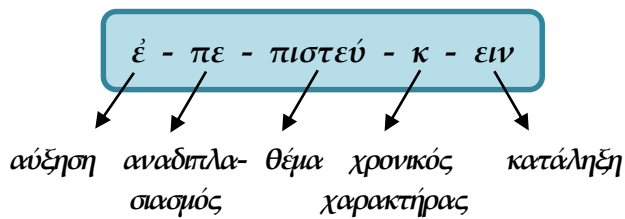
Εμείς λέμε		Οί άρχαιοι έλεγαν	
εγώ	έχω βασιλεύσει	εγώ	βεβασίλευκα
εσύ	σύ
αυτός	ούτος
εμείς	ήμεις
εσείς	ύμεις
αυτοί	ούτοι

4. Να ανατρέξετε στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής, σ. 149, § 253, και να σημειώσετε τι δηλώνει ο Παρακείμενος.

Ο Παρακείμενος δηλώνει

.....

5. (α) Με αφορμή τον τύπο έπεπιστεύκειν, ας παρατηρήσουμε πώς σχηματίζεται η οριστική Υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής.

(β) Να ανατρέξετε στη Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής, σ. 150, § 253, και να σημειώσετε τι δηλώνει ο Υπερσυντέλικος.

Ο Υπερσυντέλικος δηλώνει

.....

6. Να διαβάσετε προσεκτικά τις προτάσεις στην επόμενη σελίδα και να καταγράψετε στον πίνακα με τη σειρά όλα τα πρόσωπα της οριστικής Υπερσυντελικού ε.φ. του ρ. παιδύω.

Ἡμεῖς ἐπεπαιδεύκεμεν οὐ μόνον
τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους.

Πάντας ἐπεπαιδεύκει Ὅμηρος,
ὁ τοῦ Τρωϊκοῦ ἔργου ὑμνητής.

ὦ φίλε, ἀξίως τῆς πόλεως τὸν σὸν υἱὸν
ἐπεπαιδεύκεις.

Οἱ παιδοτρίβαι τοὺς παῖδας
ἐπεπαιδεύκεσαν.

Ἦμεῖς τοὺς νέους ἐπεπαιδεύκετε.

Ἐπεπαιδεύκειν ὑμᾶς ἐν τῷ Λυκείῳ.

Υπερσυντέλικος ε.φ.		
ἐγὼ	ἐπεπαιδεύ	κειν
σὺ		
οὗτος		
ἡμεῖς		
ὑμεῖς		
οὗτοι		

7. Να συμπληρώσετε την κλίση του ρ. βασιλεύω σε όλα τα πρόσωπα της οριστικής Υπερσυντελικού στα Νέα και στα Αρχαία Ελληνικά.

Ἐμεῖς λέμε		Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον	
ἐγὼ	εἶχα βασιλεύσει	ἐγὼ	ἔβεβασιλεύκειν
εσύ	σὺ
αυτός	οὗτος
εμεῖς	ἡμεῖς
εσεῖς	ὑμεῖς
αυτοί	οὗτοι

8. Να μεταφέρετε τα πιο κάτω ρήματα στον Παρακείμενο και στον Υπερσυντέλικο χωρίς να αλλάξετε το πρόσωπο και τον αριθμό.

Ρήματα	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
κρούω		
χορεύεις		
δουλεύει		
πιστεύομεν		
στρατεύετε		
τοξεύουσι		

9. Να αντικαταστήσετε τον Παρακείμενο με Υπερσυντέλικο και αντίστροφα.

- (α) Ὁ στρατηγὸς τοὺς στρατιώτας κεκέλευκε.
- (β) Ὁ νεανίας τὸν χορὸν ἐκεχορεύκει.
- (γ) Ἀρχέλαος τῆς Ἰουδαίας ἐβεβασιλεύκει.
- (δ) Ὡ πολῖτα, τοῖς ἀρχουσι δεδούλευκας.
- (ε) Ἐγὼ πολλοὺς κινδύνους κεκινδύνευκα.

10. Να τοποθετήσετε τον τύπο «πεπίστευκας» του Κειμένου στον σωστό χρόνο και να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους τύπους των υπόλοιπων χρόνων στο ίδιο πρόσωπο.

Ενεστώτας	
Παρατατικός	
Μέλλοντας	
Αόριστος	
Παρακείμενος	
Υπερσυντέλικος	

11. Ο τύπος «έώρακας» του κειμένου είναι β' πρόσωπο ενικού αριθμού Παρακειμένου του ρήματος ὄρω (=βλέπω). Να τον τοποθετήσετε στον πίνακα και να συμπληρώσετε τους υπόλοιπους τύπους του Παρακειμένου και του Υπερσυντελικού.

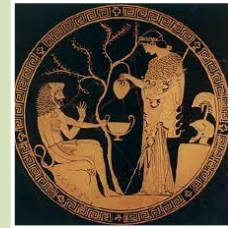
	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
ἐγὼ		
σὺ		
οὗτος		
ἡμεῖς		
ὕμεῖς		
οὗτοι		

12. Να αποδώσετε στα Αρχαία Ελληνικά τις πιο κάτω προτάσεις.

- (α) Οι πολίτες ἔχουν θυσιάσει στους θεούς.
- (β) Οι δάσκαλοι εἶχαν εκπαιδεύσει τους μαθητές.

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ Α': Ἀρεταὶ καὶ κακίαι (προαιρετική επεξεργασία)

Ἡ ἀρετὴ ἦταν τὸ βασικὸ στοιχείο τῆς ζωῆς καὶ τῆς παιδείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἡ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνα στηρίζεται στὴν ἀρετὴ, ὡς τὴν ὑψιστὴ ἀξία στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Τῶν ἀρετῶν πρώτη μὲν ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, δευτέρα δ' ἡ δικαιοσύνη. Τῇ μὲν εὐσεβείᾳ ἐναντία ἐστὶν ἡ ἀσέβεια, τῇ δὲ δικαιοσύνῃ ἡ ἀδικία. Ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ ἀδικία αἰσχύνην τοῖς ἀνθρώποις φέρουσι. Τῶν ἀρετῶν ἐστὶ καὶ ἡ ἀνδρεία. Ἐκ τῆς ἀνδρείας τῇ στρατιᾷ νίκαί, ἐκ δὲ τῶν νικῶν τιμαὶ εἰσι.

Δημήτριος Ι. Φιλικός, Ἀναγνωστικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης

► Νὰ συνεργαστεῖτε με τὸν/τὴ διπλανό/ή σας καὶ νὰ ἀποδώσετε τὸ κείμενο στὰ Νέα Ἑλληνικά, ἀξιοποιώντας τὶς νοηματικὲς ἐνότητες, ὅπως σὰς δίνονται πιο κάτω. Στὸ πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τὶς ὁποῖες εἶναι καλὸ νὰ προσέξετε.

Τῶν ἀρετῶν πρώτη μὲν <u>ἐστὶν</u>	ἡ εὐσέβεια,	α-πρότ
δευτέρα δ'	ἡ δικαιοσύνη.	
Τῇ μὲν εὐσεβείᾳ <u>ἐναντία ἐστὶν</u>	ἡ ἀσέβεια,	α-πρότ
τῇ δὲ δικαιοσύνῃ	ἡ ἀδικία.	
Ἡ ἀσέβεια		
καὶ		
ἡ ἀδικία αἰσχύνην τοῖς ἀνθρώποις <u>φέρουσι</u> .		α-πρότ
Τῶν ἀρετῶν <u>ἐστὶ</u> καὶ ἡ ἀνδρεία.		α-πρότ
Ἐκ τῆς ἀνδρείας τῇ στρατιᾷ νίκαί,		α-πρότ
ἐκ δὲ τῶν νικῶν τιμαὶ <u>εἰσι</u> .		α-πρότ

Β. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

1. Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα, τοποθετώντας τα ουσιαστικά θηλυκού γένους της Α' κλίσης, που εντοπίσατε στο πιο πάνω κείμενο, ανάλογα με την πτώση τους.

	ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
Όνομ.		
Γενική		
Δοτική		
Αιτιατ.		
Κλητική		

2. Να υπογραμμίσετε τον σωστό τύπο.

(α) τοῦ θεατῆ (β) τῶ νεανίαν (γ) τοῖς προφήτοις (δ) τῆς ὥρης
 τοῦ θεατοῦ τὸν νεανίαν ταῖς προφήταις τῆς ὥρας
 τοῦ θεατὰ τοῦ νεανία τοῖς προφήταις τῆς ὥρας

3. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης που δίνεται στην παρένθεση μαζί με το άρθρο της.

(α) Πρὸς (ἡ κρήνη, αιτιατ. ενικού) δ' ἄγουσιν τὰς αἶγας.

(β) Λέξον, οὐ γεύη; (ἡ τροφή, γενική ενικού)

(γ) Ἀγησίλαος προαγορεύει (ὁ ὀπλίτης, δοτική πληθ.)
 μὴ τιμωρεῖσθαι τοὺς αἰχμαλώτους.

(δ) (ἡ οἰκία, ονομαστική πληθ.) πλησίον
 (ἡ θάλασσα, γενική ενικού) εἰσίν.

(ε) (ὁ θεατής, ονομαστική πληθ.) θαυμάζουσιν
 (ἡ ἀρετή, αιτιατική πληθ.) (ὁ νεανίας, γενική πληθ.).

(στ) Φεῦγε (ὁ ψεύστης, αιτιατική πληθ.),
 (ὁ προδότης, αιτιατική πληθ.) καὶ (ὁ κλέπτης, αιτιατική πληθ.).

(ζ) Πείθου (ὁ ναύτης, κλ. ενικού) (ὁ κυβερνήτης, δοτική ενικού).

(η) Σωκράτης ἐδίδασκε οὐκ ἐν (ἡ οἰκία, δοτική ενικού), ἀλλ' ἐν (ἡ ἀγορά, δοτική ενικού), δι' ὅλης (ἡ ἡμέρα, γενική ενικού) εἰς (ἡ ἑσπέρα, αιτιατική ενικού).

4. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα Αρχαία Ελληνικά.

(α) Οι πολίτες θαυμάζουν τους νικητές.

.....

(β) Οι νομοθέτες λένε την αλήθεια.

.....

(γ) Ο μαθητής γράφει την επιστολή.

.....

Γ. ΚΕΙΜΕΝΟ Β': «Δημάδου ανέκδοτον»

(προαιρετική επεξεργασία)

Το ανέκδοτο είναι μια μικρή χαριτωμένη ιστορία, που διαδίδεται προφορικά, και ενημερώνει για τη ζωή και τις πράξεις κυρίως ιστορικών προσώπων. Ο Δημάδης, στον οποίο αποδίδεται το πιο κάτω ανέκδοτο, ήταν πολιτικός, που έδρασε κατά την περίοδο 350-319 π.Χ. Ανήκε στη μακεδονική μερίδα των Αθηνών, που υποστήριζαν τον Φίλιππο και τον Μ. Αλέξανδρο.

Δημάδης ὁ ῥήτωρ ἐδημηγόρει ποτὲ ἐν Ἀθήναις περὶ τῆς πολιτείας. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι οὐ πάνυ ταῖς συμβουλαῖς αὐτοῦ προσεῖχον, τῶν συμβουλῶν παύεται καὶ πυνθάνεται τῶν πολιτῶν εἰ ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ μῦθον Αἰσώπειον λέγειν. Ὡς δ' οἱ πολῖται παρακελεύονται τῷ Δημάδῃ ἄρχεσθαι, αὐτὸς λέγει: «Δήμητρα καὶ χελιδῶν καὶ ἔγχελος τὴν αὐτὴν ὁδὸν πορεύονται. Οὕτω μὲν οὖν γίνονται πρὸ ὄχθης ποταμοῦ καὶ τότε ἡ μὲν χελιδῶν πέτεται, ὁ δὲ ἔγχελος καταδύεται». Καὶ μετὰ ταῦτα ἐσιώπησεν. Ὅτε δ' ἠρώτησαν αὐτοὶ «διὰ τί οὖν παύει; Ἡ Δήμητρα τί ἔπαθεν;», εἶπεν, «ὀργίζεται ὑμῖν, ὦ πολῖται, οἱ περὶ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων οὐ βουλευέσθε, Αἰσωπέων δὲ μύθων ἐπιμέλεσθε.»

Μύθος του Αἰσώπου

Νοηματικές ενότητες του κειμένου

- ❖ Οι πιο κάτω νοηματικές ενότητες θα σας βοηθήσουν να επεξεργαστείτε καλύτερα το κείμενο.
- ❖ Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Δημάδης		
ὁ ῥήτωρ		
<u>ἔδημηγόρει</u> ποτὲ ἐν Ἀθήναις περὶ τῆς πολιτείας.		α-πρότ
Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι οὐ πάνυ ταῖς συμβουλαῖς αὐτοῦ προσεῖχον,	Ἐπεὶ(αιτ)-πρότ	
τῶν συμβουλῶν <u>παύεται</u>		α-πρότ
καὶ		
<u>πυθάνεται</u> τῶν πολιτῶν		α-πρότ
εἰ ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ μῦθον Αἰσωπίειον λέγειν.		εἰ(πλ.εφ.)-πρότ
Ὡς δ' οἱ πολῖται παρακελεύονται τῷ Δημάδῃ ἄρχεσθαι,	Ὡς(χρον)-πρότ	
αὐτὸς <u>λέγει</u> :		α-πρότ
«Δήμητρα		
καὶ		
χελιδῶν		
καὶ		
ἔγχελυσ τὴν αὐτὴν ὁδὸν <u>πορεύονται</u> .		α-πρότ
Οὕτω μὲν οὖν <u>γίνονται</u> πρὸ ὄχθης ποταμοῦ		α-πρότ
καὶ		
τότε ἢ μὲν χελιδῶν <u>πέτεται</u> ,		α-πρότ
ὁ δὲ ἔγχελυσ <u>καταδύεται</u> .»		α-πρότ
Καὶ		
μετὰ ταῦτα <u>ἔσιώπησεν</u> .		α-πρότ
Ὅτε δ' ἠρώτησαν αὐτοὶ		Ὅτε(χρον)-πρότ
«διὰ τί οὖν <u>παύει</u> ;		α-πρότ
Ἡ Δημήτηρ τί <u>ἔπαθεν</u> ;»,		α-πρότ
<u>εἶπεν</u> ,		α-πρότ
« <u>ὀργίζεται</u> ὑμῖν,		α-πρότ
ὦ πολῖται,		
οἱ περὶ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων οὐ βουλευέσθε,		οἱ(αναφ)-πρότ
Αἰσωπείων δὲ μύθων ἐπιμέλεσθε.»		οἱ(αναφ)-πρότ

Λεξιλόγιο

ὁ ρήτωρ

ἐδημηγόρει < δημηγορῶ

οὐ πάνυ

πυνθάνεται < πυνθάνομαι

παρακελεύονται < παρακαλέομαι

ὁ ἔγχελυσ

βουλεύεσθε < βουλεύομαι

ἐπιμέλεσθε < ἐπιμέλομαι

ο δημόσιος ομιλητής

αγόρευε, μιλούσε δημόσια

ὄχι τόσο

ρωτά να μάθει

παρακινούν

το χέλι

σκέφτεστε

φροντίζετε, νοιάζεστε

Κατανόηση κειμένου

- Για ποιο λόγο ο ρήτορας σταμάτησε να αγορεύει για τα πολιτικά θέματα και διηγήθηκε στους ακροατές έναν μύθο του Αισώπου;

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

Ἄρα ἄδικος ἦν τῶν ἰδίων κριτῆς ψέγων μὲν τὰ σώζοντα,
ἐπαινῶν δὲ τὰ προδόντα αὐτόν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ Α': Οἱ Πέρσαι ἐπὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου (προαιρετική επεξεργασία)

Ο Κύρος ο πρεσβύτερος είναι ο ιδρυτής της Περσικής αυτοκρατορίας (559-529 π.Χ.). Ένωσε τους Μήδους και τους Πέρσες σε ένα κράτος. Ευρύτερα γνωστή είναι η παράδοση με τον βασιλιά της Λυδίας Κροίσο, τον οποίο νίκησε. Διοίκησε με σοφία και ανοχή. Οι Έλληνες τον θεωρούσαν πρότυπο δίκαιου μονάρχη.

Ὅτε Κῦρος τῶν Περσῶν ἐβασίλευεν, οὗτοι οὐ μόνον ἰσχυροὶ καὶ πολεμικοὶ ἦσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην ἐπαίνου ἄξιοι. Τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπ' ἄρτου μόνον καὶ καρδάμου ἐβίότευεν. Ἐπαίδευσεν δὲ ταῦτα εἰς ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν. Παραδείσους δ' ἐφύτευον καὶ ἐν αὐτοῖς ἄγρια θηρία ἐθήρευον.

Δημήτριος Ι. Φιλικός, *Ἀναγνωστικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης*

Λεξιλόγιο

ἐβίότευεν (< βιοτεύω)

παραδείσους (< παράδεισος)

ἐθήρευον (< θηρεύω)

ζούσε

κήπους

κυνηγούσαν

► Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Ότε Κύρος τῶν Περσῶν ἐβασίλευεν,	Ότε(χρον)-πρότ
οὔτοι οὐ μόνον ἰσχυροὶ καὶ πολεμικοὶ ἦσαν,	α-πρότ
ἀλλὰ καὶ διὰ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην ἐπαίνου ἄξιοι.	α-πρότ
Τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπ' ἄρτου μόνον καὶ καρδάμου <u>ἐβίότευεν</u> .	α-πρότ
<u>Ἐπαίδεον</u> δὲ ταῦτα εἰς ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν.	α-πρότ
Παραδείσους δ' <u>ἐφύτευον</u> καὶ ἐν αὐτοῖς ἄγρια θηρία <u>ἐθήρευον</u> .	α-πρότ α-πρότ

Κατανόηση κειμένου

- ❖ Σε ποια πράγματα εκπαιδεύονταν τα παιδιά κατά τη βασιλεία του Κύρου;

Β. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

1. Να ξαναγράψετε το κείμενο Α', *Οἱ Πέρσαι ἐπὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου*, στο τετράδιό σας, τρέποντας όλα τα ρήματα από τον Παρατατικό στον Αόριστο. Προσέξτε την ορθογραφία και τον τονισμό!

2. Να βρείτε στο κείμενο Α', *Οί Πέρσαι ἐπὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου*, τον τύπο του Παρατατικού του ρήματος *εἰμί* και να τον μεταφέρετε στον Ενεστώτα.

.....

3. Να συμπληρώσετε τους πιο κάτω πίνακες, που περιέχουν τα ρήματα του κειμένου της Ενότητας 7, *Ἀγωγή τῶν νέων ἐν Σπάρτη* (σελ. 17), σε χρόνο **Παρατατικό**. Προσέξτε το είδος της αύξησης!

ἐγὼ			
σὺ			
οὗτος			<i>παρελάμβανε</i>
ἡμεῖς			
ὕμεῖς			
οὗτοι	<i>ἐπαίδεον</i>	<i>ἔτρεφον</i>	

ἐγὼ			
σὺ			
οὗτος	<i>κατελόχιζεν</i>	<i>ἔταπτε</i>	
ἡμεῖς			
ὕμεῖς			
οὗτοι			<i>ἀπέβλεπον</i>

ἐγὼ			
σὺ			
οὗτος			<i>ἐπέβαλλεν</i>
ἡμεῖς			
ὕμεῖς			
οὗτοι	<i>ἔπραττον</i>	<i>ἐπέβλεπον</i>	

4. Να μεταφέρετε τα πιο πάνω ρήματα στο **πρώτο** πρόσωπο του Ενεστώτα και του Αορίστου.

Ενεστώτας (α' προσ.)	Παρατατικός	Αόριστος (α' προσ.)
	κατελόχιζεν	
	ἔταπτε	
	ἀπέβλεπον	
	ἔπραττον	
	ἐπέβλεπον	
	ἐπέβαλλεν	

5. Να **συγκεντρώσετε όλα** τα ρήματα του κειμένου της Ενότητας 7, *Ἀγωγή τῶν νέων ἐν Σπάρτῃ* (σελ. 17), που βρίσκονται σε χρόνο Παρατατικό, και να τα κατατάξετε στη σωστή στήλη:

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
Με συλλαβική αύξηση	Με εσωτερική αύξηση

6. α) Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα με τους τύπους του Παρατατικού και Αορίστου του ρ. διδάσκω, τόσο στα Νέα Ελληνικά όσο και στα Αρχαία Ελληνικά.

Παρατατικός		Αόριστος	
Εμείς λέμε	Οί αρχαίοι ἔλεγον	Εμείς λέμε	Οί αρχαίοι ἔλεγον
δίδασκα	ἐ-δίδασκ-ον	δίδαξα	ἐ- δίδαξ-α

β) Να συζητήσετε τις **ομοιότητες** και τις **διαφορές** των δύο χρόνων στη διαχρονική τους πορεία.

7. Να μεταφέρετε τις πιο κάτω φράσεις στα Αρχαία Ελληνικά, αξιοποιώντας το λεξιλόγιο των κειμένων της ενότητας.

α) Ἦμουν μαθητής.

β) Ἦσουν δάσκαλος.

γ) Ἦταν ο γεροντότερος.

δ) Ἦμασταν τολμηροί.

ε) Ἦσασταν πρόθυμοι.

Γ. ΚΕΙΜΕΝΟ Β': «Λύκοι καὶ κύνες»

(προαιρετική επεξεργασία)

Ο Αίσωπος, στον οποίο αποδίδονται οι πασίγνωστοι «Αισώπειοι μύθοι» ή «Μύθοι του Αισώπου», έζησε ως δούλος στη Σάμο κατά τον πρώιμο έκτο αιώνα π.Χ. Κατά τη Λαογραφία, οι μύθοι είναι ιστορίες ζώων. Χαρακτηριστικά των μύθων είναι η προσωποποίηση και η αλληγορία. Με την προσωποποίηση τα ζώα συμπεριφέρονται ως λογικά πρόσωπα. Με την αλληγορία άλλα λέγονται και άλλα εννοούνται και ο ακροατής ή ο αναγνώστης αφήνεται μόνος του να εξαγάγει το διδακτικό συμπέρασμα.

Λύκοι ἐπεβούλευον ποιίμη προβάτων, ἀλλ' οὐκ ἠδύναντο αὐτὰ ἀρπάζειν διὰ τοὺς κύνας, οὓς φύλακας ἢ ποιίμη εἶχε. Διὸ λέγουσιν αὐτοῖς: «Διὰ τί οὐ συμμαχεῖτε ἡμῖν ὡς ἀδελφοί, εἰ καὶ ὅμοιοί ἐστε ἡμῖν ἐν πᾶσιν; Οὐδὲν γὰρ ὑμῶν διαφέρομεν πλὴν τῆ γνώμη. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἐν ἐλευθερίᾳ ζῶμεν, ὑμεῖς δὲ τοῖς ἀνθρώποις δουλεύετε καὶ πληγὰς παρ' αὐτῶν λαμβάνετε. Φυλάττετε δὲ καὶ τοῦ δεσπότου τὰ πρόβατα, ὅς, ὅτε ἐσθίει, μόνα τὰ ὀσᾶ ὑμῖν ἐπιρρίπτει. Ἀλλά, εἰ βούλεσθε, πείθεσθε τὰ ποιίμνια, ἃ νῦν φυλάττετε, ἡμῖν παρέχετε πάντα κοινῇ ἐσθίειν.» Οἱ μὲν κύνες τοῖς λύκοις ὑπήκουσαν, ὧν τοῖς λόγοις ἐπίστευσαν. Οἱ δέ, ὡς εἰς τὴν ποιίμνην εἰσῆλθον, πρότερον τοὺς κύνας διέφθειραν.

Μύθος του Αισώπου

➤ Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται στην επόμενη σελίδα. Επεξήγηση των συντομογραφιών θα βρείτε στο Παράρτημα Β', στο τέλος του τευχιδίου.

Λύκοι <u>ἐπεβούλευον</u> ποίμνη προβάτων, ἀλλ'	α-πρότ
<u>οὐκ ἠδύναντο</u> αὐτὰ ἀρπάζειν	α-πρότ
διὰ τοὺς κύνας, οὗς φύλακας ἢ ποίμνη εἶχε.	οὗς(αναφ)-πρότ
Διὸ <u>λέγουσιν</u> αὐτοῖς:	α-πρότ
«Διὰ τί <u>οὐ συμμαχεῖτε</u> ἡμῖν ὡς ἀδελφοί, εἰ καὶ ὅμοιοί ἐστε ἡμῖν ἐν πᾶσιν;	α-πρότ εἰ καὶ(εναντ)-πρότ
Οὐδὲν γὰρ ὑμῶν <u>διαφέρομεν</u> πλὴν τῇ γνώμῃ.	α-πρότ
Καὶ ἡμεῖς μὲν ἐν ἐλευθερίᾳ <u>ζῶμεν</u> .	α-πρότ
Ἵμεῖς δὲ τοῖς ἀνθρώποις <u>δουλεύετε</u> καὶ πληγὰς παρ' αὐτῶν <u>λαμβάνετε</u> .	α-πρότ α-πρότ
<u>Φυλάττετε</u> δὲ καὶ τοῦ δεσπότου τὰ πρόβατα, ὅς, ὅτε ἐσθίει, μόνα τα ὅσα ὑμῖν ἐπιρρίπτει.	α-πρότ ὅτε(χρον)-πρότ ὅς(αναφ)-πρότ
Ἀλλὰ, εἰ βούλεσθε, τὰ ποίμνια, ἃ νῦν φυλάττετε, ἡμῖν <u>παρέχετε</u> πάντα κοινῇ ἐσθίειν.»	εἰ(υποθ)-πρότ ἃ(αναφ)-πρότ α-πρότ
Οἱ μὲν κύνες τοῖς λύκοις <u>ὑπήκουσαν</u> , ὧν τοῖς λόγοις ἐπίστευσαν.	α-πρότ ὧν(αναφ)-πρότ
Οἱ δέ, ὡς εἰς τὴν ποίμνην εἰσῆλθον, πρότερον τοὺς κύνας <u>διέφθειραν</u> .	ὡς(χρον)-πρότ α-πρότ

Λεξιλόγιο

ἐπεβούλευον < ἐπιβουλεύω

σχεδίαζαν κακὰ ἐναντίον

ἠδύναντο < δύναμαι

μπορούσαν

οἱ κύνες < ὁ κύων

οἱ σκύλοι

ἐν πᾶσιν < πᾶν

σε ὅλα

ἐσθίει < ἐσθίω

τρώγει

διέφθειραν < διαφθείρω

κατέστρεψαν, σκότωσαν

Κατανόηση κειμένου

- Οἱ λύκοι οὐκ ἠδύναντο ἀρπάζειν τα πρόβατα. Γιατί;
- Ποιο ἐπιχείρημα χρησιμοποιοῦν οἱ λύκοι, γιὰ νὰ ξεγελάσουν τοὺς σκύλους;
- Ποια ἦταν ἡ τύχη τῶν σκύλων;

Δ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

1. Στο κείμενο Β', *Λύκοι καὶ κύνες*, βρίσκονται **τρία** ρήματα ενεργητικής φωνής σε χρόνο Αόριστο. Να τα εντοπίσετε και να τα τρέψετε στον Παρατατικό.

.....

2. Να αναγνωρίσετε το είδος της αύξησης, που έχουν οι τύποι του Αορίστου, που υπάρχουν στο κείμενο Β' («*Λύκοι καὶ κύνες*»), και ακολούθως να μεταφέρετε τα ρήματα στον Ενεστώτα στο πρόσωπο, που βρίσκονται.

Ρήμα στον Αόριστο	Είδος αύξησης	Ενεστώτας
ύπήκουσαν		
ἐπίστευσαν		
διέφθειραν		

Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

- ❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπαίδευον οὐδ' ἔτρεφον τοὺς παῖδας,
ὡς ἐβούλοντο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: «Αποχαιρετιστήρια λόγια του Χριστού» (προαιρετική επεξεργασία)

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο. Αποτελεί μέρος του πρώτου Ευαγγελίου που διαβάζεται στις εκκλησίες το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης. Στο κείμενο παρουσιάζονται ορισμένα από τα αποχαιρετιστήρια λόγια του Χριστού στους μαθητές Του, μετά τον Μυστικό Δείπνο.

Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατήρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον. Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἴδε νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. Νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. Απεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἄρτι πιστεύετε· ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατήρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, Κεφάλαιο ΙΣΤ', 25-32

- Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται στην επόμενη σελίδα. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Ταῦτα ἐν παροιμίαις <u>λελάληκα</u> ὑμῖν·	α-πρότ
ἀλλ’	
<u>ἔρχεται</u> ὥρα	α-πρότ
ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν,	ὅτε(χρον)-πρότ
ἀλλὰ	
παρρησία περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν.	ὅτε(χρον)-πρότ
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου <u>αἰτήσεσθε</u>	α-πρότ
καὶ	
οὐ <u>λέγω</u> ὑμῖν	α-πρότ
ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν·	ὅτι(ειδ)-πρότ
αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ <u>φιλεῖ</u> ὑμᾶς,	α-πρότ
ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε,	ὅτι(αιτ)-πρότ
καὶ	
πεπιστεύκατε	ὅτι(αιτ)-πρότ
ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον.	ὅτι(ειδ)-πρότ
<u>Εξῆλθον</u> παρὰ τοῦ πατρὸς	α-πρότ
καὶ	
<u>ἐλήλυθα</u> εἰς τὸν κόσμον·	α-πρότ
πάλιν <u>ἀφήμι</u> τὸν κόσμον	α-πρότ
καὶ	
<u>πορεύομαι</u> πρὸς τὸν πατέρα.	α-πρότ
<u>Λέγουσιν</u> αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·	α-πρότ
ἴδε νῦν παρρησία <u>λαλεῖς</u> ,	α-πρότ
καὶ	
παροιμίαν οὐδεμίαν <u>λέγεις</u>	α-πρότ
νῦν <u>οἶδαμεν</u>	α-πρότ
ὅτι οἶδας πάντα	ὅτι(ειδ)-πρότ
καὶ	
οὐ χρείαν ἔχεις	ὅτι(ειδ)-πρότ
ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ.	ἵνα(τελ)-πρότ
Ἐν τούτῳ <u>πιστεύομεν</u>	α-πρότ
ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες.	ὅτι(ειδ)-πρότ
<u>ἀπεκρίθη</u> αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·	α-πρότ
ἄρτι <u>πιστεύετε</u> ·	α-πρότ
ἰδοὺ <u>ἔρχεται</u> ὥρα,	α-πρότ
καὶ	
νῦν <u>ἐλήλυθεν</u> ,	α-πρότ
ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια	ἵνα(τελ)-πρότ

καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε·	ἵνα(τελ)-πρότ
καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατήρ μετ' ἐμοῦ ἐστι.	α-πρότ ὅτι(αιτ)-πρότ
Ταῦτα <u>λελάληκα</u> ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε.	α-πρότ ἵνα(τελ)-πρότ
Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν <u>ἔξετε</u>	α-πρότ
ἀλλὰ <u>θαρσεῖτε</u> ,	α-πρότ
ἐγὼ <u>νενίκηκα</u> τὸν κόσμον.	α-πρότ

Λεξιλόγιο	
παροιμία	παραβολή
παρρησία	ευθύτητα, σαφήνεια
ἀναγγελῶ < ἀναγγέλλω	θα αναγγείλω
ἐξῆλθον < ἐξέρχομαι	εξήλθα, προήλθα
ἐλήλυθα < ἔρχομαι	έχω έρθει
ἀφήμι	αφήνω
ἴδε	δες
οἶδαμεν < οἶδα	ξέρουμε, γνωρίζουμε
χρειαν < χρεια	ανάγκη
ἕκαστος	ο καθέννας
εἰς τὰ ἴδια	στις ιδιωτικές του υποθέσεις
θαρσεῖτε	να έχετε θαρρος

Ασκήσεις κατανόησης – μετάφρασης

1. Να σημειώσετε δίπλα από κάθε πρόταση αν είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το κείμενο.

	Σ ή Λ;
(α) Οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ Ἐκείνῳ πεφιλήκασι.	
(β) Ὁ Χριστὸς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθε.	
(γ) Νῦν ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς Αὐτοῦ ἐν παροιμίαις λαλεῖ.	
(δ) Οἱ μαθηταὶ οὐκ ἀφήσουσιν τὸν Χριστὸν μόνον.	

2. Να αντιστοιχίσετε τις ακόλουθες φράσεις του κειμένου (Α' στήλη) με την ερμηνεία τους¹ (Β' στήλη).

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς	α	ἡ ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ
2	ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον·	β	ἡ προῦπαρξις τοῦ Χριστοῦ
3	ἀφήμι τὸν κόσμον	γ	ἡ ἐνανθρώπισις τοῦ Χριστοῦ
4	πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα	δ	ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3. «καὶ οὐκ εἰμι μόνος»

Ποια είναι η σημασία του συνδέσμου «καὶ» στην πιο πάνω φράση του κειμένου; → α. επίσης β. επειδή γ. όμως

Κατανόηση κειμένου

1. Για ποιο λόγο ο Θεός αγαπά τους μαθητές του Χριστού, σύμφωνα με το κείμενο;
2. Τι έκανε τους μαθητές του Χριστού να πιστέψουν ότι Εκείνος προήλθε από τον Θεό;
3. «Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν». Ποια παραβολή του Χριστού μελετήσαμε στην αρχή της χρονιάς; Να αναζητήσετε και να αφηγηθείτε με δικά σας λόγια μιαν άλλη παραβολή και να εξηγήσετε με συντομία τη σημασία της.

Β. ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ

❖ Παραγωγή και σύνθεση

1. πορεύονται, <ρ. πορεύομαι

Να σχηματίσετε απλές και σύνθετες λέξεις στα Νέα Ελληνικά της ίδιας οικογένειας με το ρήμα πορεύομαι.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις
π.χ. πορεία,	π.χ. προπορεύομαι, εκπορεύομαι, έμπορος
.....
.....
.....
.....

¹ Τρεμπέλας, Π.Ν. (1990). *Υπόμνημα Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον*. Αθήνα: Αδελφότης Θεολόγων «Ο ΣΩΤΗΡ».

2. ή *χρεία* < ρ. *χρήομαι* - *χρῶμαι*, ρ. *χερ-*, *χρε-*, *χρη-* (= *χρησιμοποιάω*)

α) Να σχηματίσετε απλές και σύνθετες λέξεις στα Νέα Ελληνικά από τη ρίζα του ρ. *χρῶμαι*.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις
π.χ. <i>χρήστης, χρεία, χρέωση</i>	π.χ. <i>χρησιμοποιάω, εύχρηστος</i>
.....
.....
.....
.....

β) Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις κατάλληλες στη Β' στήλη. Μια λέξη στη Β' στήλη περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη	
1	κατάχρηση	α	έγγραφο
2	χρηματιστήριο	β	ίδρυμα
3	χρεωστικό	γ	λεξικό
4	χρήστης	δ	χρηματοκιβώτιο
5	χρηματοπιστωτικό	ε	εξουσίας
6	χρηστικό	στ	αξιών
		ζ	μηχανήματος

1		2		3		4		5		6	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

γ) Να αντικαταστήσετε τις τονισμένες λέξεις με τον κατάλληλο τύπο των συνώνυμων λέξεων που είναι στο πλαίσιο. Μια λέξη περισσεύει.

*άχρηστος, χρέος, χρειώδης, χρεοκοπώ, χρησιμεύω,
χρήσιμος, χρηματίζω, χρεώστης*

- (α) Αυτό το σκισμένο πουκάμισο είναι πια **ακατάλληλο**.
- (β) Ορισμένοι πολίτες είναι **οφειλέτες** στο κράτος.
- (γ) Έχουμε ιερό **καθήκον** να υπερασπιστούμε την πατρίδα.
- (δ) Το σχολείο δίνει **ωφέλιμες** γνώσεις.
- (ε) Το διαμέρισμα είναι εξοπλισμένο με όλα τα **απαραίτητα**.
- (στ) **Διετέλεσε** πρόεδρος του συλλόγου για δέκα χρόνια.
- (ζ) Η επιχείρηση **πτώχευσε** και το προσωπικό έμεινε χωρίς δουλειά.

δ) Να επιλέξετε **τέσσερις (4)** απλές ή σύνθετες λέξεις από το ρ. *χρῶμαι* και να γράψετε στο τετράδιό σας μια πρόταση για την καθεμιά.

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

1. Με βάση τον κανόνα του αναδιπλασιασμού και τις καταλήξεις του Παρακειμένου που μελετήσατε, να εντοπίσετε στο κείμενο ακόμα τρία ρήματα ενεργητικής φωνής που βρίσκονται στον Παρακείμενο.

(α) (β) (γ)

2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος που σας δίνεται στην παρένθεση στον Παρακείμενο και τον Υπερσυντέλικο.

(α) Ἡμεῖς ἐν χρυσοῖς ἱματίοις /
(χορεύω)

(β) Ἄδίκως / , ᾧ φίλε!
(κινδυνεύω)

(γ) Ὑμεῖς βωμούς τε καὶ ἀγάλματα θεῶν /
..... , ᾧ φίλε! (ιδρύω)

(δ) Οἱ πολέμιοι ἐπὶ τὰς Ἀθήνας /
(στρατεύω)

(ε) Ἐγὼ ἐμαυτῶ / (πιστεύω)

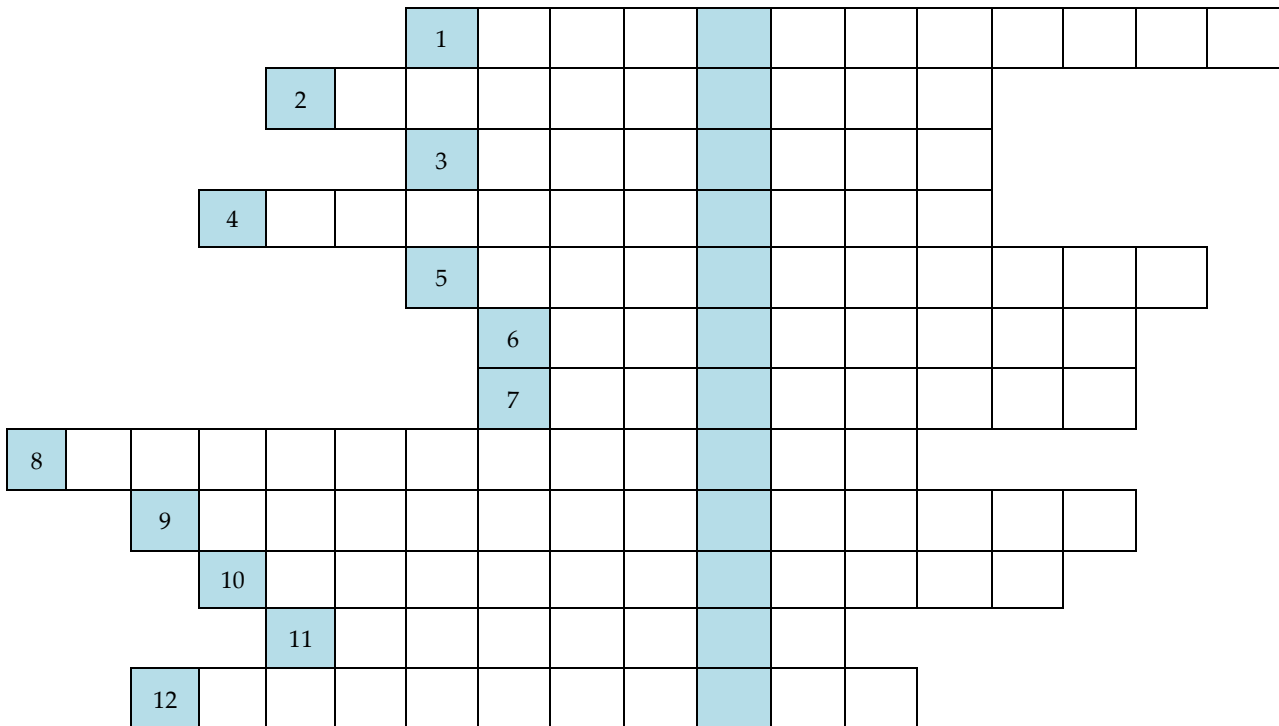
(στ) Ὁ διδάσκαλος τοῖς μαθηταῖς /
..... . (συμβουλεύω)

3. Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους τύπους των άλλων χρόνων των παρακάτω ρημάτων, διατηρώντας το ίδιο πρόσωπο.

Ενεστώτας			
Παρατατικός	ἐδουλεύομεν		
Μέλλοντας			στρατεύσετε
Αόριστος			
Παρακείμενος		κεκώλυκας	
Υπερσυντέλικος			

Δ. ΕΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

- ❖ Να συμπληρώσετε τα κενά με τους τύπους των ρημάτων που σας ζητούνται. Στη σκιασμένη στήλη θα σχηματιστεί ένας από τους χρόνους του ρήματος.

1. γ' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού Υπερσυντελικού του ρ. παύω.
2. β' πρόσωπο ενικού αριθμού Αορίστου του ρ. γυμνάζω.
3. α' πρόσωπο ενικού αριθμού Μέλλοντα του ρ. δακρύνω.
4. α' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού Αορίστου του ρ. φυλάττω.
5. γ' πρόσωπο ενικού αριθμού Υπερσυντελικού του ρ. κλείω.
6. γ' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού Μέλλοντα του ρ. τρέπω.
7. α' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού Ενεστώτα του ρ. πείθω.
8. α' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού Αορίστου του ρ. παιδεύω.
9. β' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού Παρακειμένου του ρ. βασιλεύω.
10. α' πρόσωπο ενικού αριθμού Παρατατικού του ρ. κινδυνεύω.
11. γ' πρόσωπο πληθυντικού αριθμού Παρατατικού του ρ. γράφω.
12. γ' πρόσωπο ενικού αριθμού του Μέλλοντος του ρ. θεραπεύω.

Ε. ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

- ❖ Να απομνημονεύσετε την πιο κάτω πρόταση και να μάθετε την ορθογραφία της.

Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν·
ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν,
ἀλλὰ παρησία περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α'

Λεξιλόγιο

άλίσκομαι	συλλαμβάνομαι
ἀποβλέπω	στήριζω τις ελπίδες μου
ἄρχομαι	διοικώμαι, εξουσιάζομαι
ἀφίημι	αφήνω
βιοτεύω	ζω
βουλεύομαι	σκέφτομαι
βούλομαι	θέλω, επιθυμώ
δημηγορῶ	αγορεύω, μιλά δημόσια
διαφθείρω	καταστρέφω, σκοτώνω
δύναμαι	μπορώ
ἔγχελυσ, ὄ	το χέλι
ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον	καθένας
ἐξέρχομαι	φεύγω, προέρχομαι
ἐπιβουλεύω + δοτική	σχεδιάζω κακό / συνωμοτώ εναντίον κάποιου
ἐπιμέλομαι	φροντίζω, νοιάζομαι
ἐσθίω	τρώω
θηρεύω	κυνηγώ
θυμοειδής, θυμοειδής, θυμοειδές	ορμητικός
θύρα, ἦ	η πόρτα
ἰδέα, ἦ	ὄψη, μορφή
ἴστημι	στέκομαι
καταλοχίζω	διαιρώ σε λόχους, διαμοιράζω
κύων, ὄ	ο σκύλος
μακάριος, μακαρία, μακάριον	καλότυχος, ευτυχισμένος, μακάριος
οἶδα	γνωρίζω, ξέρω
ὄρῶ	βλέπω
παραγίγνομαι	φθάνω, έρχομαι
παρακαλεύομαι	παρακινώ

παροιμία, ή	η παραβολή
παρρησία, ή	η ευθύτητα, η σαφήνεια
πᾶς, πᾶσα, πᾶν	όλος
πεδίον, τὸ	η πεδιάδα
πειρα, ή	το μάθημα, η δοκιμασία, η προσπάθεια
πρεσβύτερος, πρεσβυτέρα, πρεσβύτερον	ο γεροντότερος, ο μεγαλύτερος
πυνθάνομαι	ρωτώ να μάθω
ρήτωρ, ὁ	ο δημόσιος ομιλητής
τάττω	διορίζω
ύλακῆ, ή	το γάβγισμα
ύλη, ή	το δάσος
φρόνησις, ή	η γνώση, η σύνεση
χρεία, ή	η ανάγκη
χρεία, ή	η ανάγκη
ώκύτης, ή	η ταχύτητα

Παράρτημα Β'

Συντομογραφίες που συνοδεύουν την κατά κώλα γραφή

α-πρωτ	κύρια πρόταση
ἀ(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ἀ
εἰ καὶ(εναντ)-πρότ	εναντιωματική πρόταση εισαγόμενη με το εἰ καὶ
εἰ(πλ.ερ.)-πρότ	πλάγια ερωτηματική πρόταση εισαγόμενη με το εἰ
εἰ(υποθ)-πρότ	υποθετική πρόταση εισαγόμενη με το εἰ
ἐν ᾧ(χρον)-πρότ	χρονική πρόταση εισαγόμενη με το ἐν ᾧ
ἐπεὶ(αιτ)-πρότ	αιτιολογική πρόταση εισαγόμενη με το ἐπεὶ
ἐπεὶ(χρον)-πρότ	χρονική πρόταση εισαγόμενη με το ἐπεὶ
ἵνα(τελ)-πρότ	τελική πρόταση εισαγόμενη με το ἵνα
μέχρις ὅπου(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το μέχρις ὅπου
οἷ(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το οἷ
ὄς(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ὄς
ὅσα(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ὅσα
ὅσον(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ὅσον
ὅτε(χρον)-πρότ	χρονική πρόταση εισαγόμενη με το ὅτε
ὅτι(αιτ)-πρότ	αιτιολογική πρόταση εισαγόμενη με το ὅτι
ὅτι(ειδ)-πρότ	ειδική πρόταση εισαγόμενη με το ὅτι
οὗς(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το οὗς
ὧν(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ὧν
ὥς(αιτ)-πρότ	αιτιολογική πρόταση εισαγόμενη με το ὥς
ὥς(αναφ)-πρότ	αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ὥς
ὥς(χρον)-πρότ	χρονική πρόταση εισαγόμενη με το ὥς
μηχ φρ (επιθ)	μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιθετική)
μηχ φρ (επιρ)	μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιρρηματική) Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι: χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική ή τροπική.

Σημείωση: Στην κατά κώλα γραφή υπογραμμίζεται μόνο το ρήμα της κύριας πρότασης.

